

Ida-Virumaa
Omavalitsuste Liit

IDA-VIRU MAAKONNA ARENGUSTRATEEGIA 2023-2035

Eesti rohepöörde eestvedaja

ivol@ivol.ee

Sisukord

Tabelite ja jooniste loetelu.....	2
Kokkuvõte.....	4
Mõisted.....	6
I Olulised lähtekohad teostatud analüüsides.....	8
II Ida-Viru maakonna arenguvision.....	9
2.1 Visiooni realiseerimise strateegiline ülesehitus.....	10
III Strateegilised eesmärgid ja olulisemad arengusuunad.....	12
3.1. Inimene.....	15
3.1.1. Haridusvaldkonna eesmärgid ja arengusuunad.....	15
3.1.2. Sotsiaalvaldkonna ja tervishoiu eesmärgid ja arengusuunad.....	19
3.1.3. Kultuurivaldkonna eesmärgid ja arengusuunad.....	22
3.1.4. Spordivaldkonna eesmärgid ja arengusuunad.....	24
3.1.5. Noorsootöö valdkonna eesmärgid ja arengusuunad.....	26
3.2. Majandus ja ettevõtlus.....	28
3.2.1. Majandusvaldkonna eesmärgid ja arengusuunad.....	28
3.2.2. Ettevõtlusvaldkonna eesmärgid ja arengusuunad.....	32
3.2.3. Turismivaldkonna eesmärgid ja arengusuunad.....	33
3.3. Elukeskkond ja taristu.....	36
IV Arengustrateegia seosed teiste arengudokumentidega.....	41
4.1. Seosed maakonna omavalitsuste arengukavadega.....	41
4.2. Seosed riiklike arengudokumentidega.....	47
V Õiglane üleminek.....	53
VI Strateegiaprotsessi kaasamise kirjeldus.....	54
Strateegia visuaalne kokkuvõte.....	56

Tabelite ja jooniste loetelu

- Tabel 1. Visiooni saavutamise põhisuunad
- Tabel 2. Haridusvaldkonna eesmärk H1 mõõdikud ja nende sihid strateegiaperioodi lõpuks
- Tabel 3. Haridusvaldkonna eesmärgi H1 saavutamist toetavad arengusuunad
- Tabel 4. Haridusvaldkonna eesmärgi H2 mõõdikud ja sihid strateegiaperioodi lõpuks
- Tabel 5. Haridusvaldkonna eesmärgi H2 saavutamist toetavad arengusuunad
- Tabel 6. Sotsiaalvaldkonna eesmärgi S1 mõõdikud ja sihid
- Tabel 7. Sotsiaalvaldkonna eesmärgi S1 saavutamist toetavad arengusuunad
- Tabel 8. Tervishoiuteenuste valdkonna eesmärgi S2 mõõdikud ja sihid
- Tabel 9. Tervishoiuteenuste valdkonna eesmärgi S2 saavutamist toetavad arengusuunad
- Tabel 10. Kultuurivaldkonna eesmärgi K1 mõõdikud ja sihid strateegiaperioodi lõpuks
- Tabel 11. Kultuurivaldkonna eesmärgi K1 saavutamist toetavad arengusuunad
- Tabel 12. Spordivaldkonna eesmärgi Sp1 mõõdikud ja sihid
- Tabel 13. Spordivaldkonna eesmärgi Sp1 saavutamist toetavad arengusuunad
- Tabel 14. Noorsootöö valdkonna eesmärgi N1 mõõdikud ja sihid
- Tabel 15. Noorsootöö valdkonna eesmärgi N1 eesmärgi saavutamist toetavad arengusuunad
- Tabel 16. Majandus- ja ettevõtlusvaldkonna eesmärgi E1 mõõdikud ja sihid
- Tabel 17. Majandus- ja ettevõtlusvaldkonna eesmärgi E1 saavutamist toetavad arengusuunad
- Tabel 18. Ettevõtlusvaldkonna eesmärk E2
- Tabel 19. Ettevõtlusvaldkonna eesmärgi E3 mõõdikud ja sihid strateegiaperioodi lõpuks
- Tabel 20. Ettevõtlusvaldkonna eesmärgi E3 saavutamist toetavad arengusuunad
- Tabel 21. Turismivaldkonna eesmärgi T1 mõõdikud ja sihid
- Tabel 22. Turismi eesmärgi T1 saavutamist toetavad arengusuunad
- Tabel 23. Elukeskkonna ja taristu eesmärgi ET1 mõõdikud ja sihid
- Tabel 24. Elukeskkonna ja taristu eesmärgi ET1 saavutamist toetavad arengusuunad
- Tabel 25. Maakonna arengustrateegia seosed maakonna kohalike omavalitsuste arengukavadega
- Tabel 26. Ida-Viru maakonna arengunäitajad Regionaalse arengu tegevuskavas väljatoodud "Eesti 2035" seiremõõdikutele

Joonis 1. Strateegiaprotsessi ülesehitus

Joonis 2. Ida-Virumaa arenguvaldkondade rõhuasetused

Joonis 3. Ida-Virumaa tööstus- ja ettevõtluspiirkonnad, puhke- ja rekreatsioonipiirkonnad ning ühistranspordisõlmed

Kokkuvõte

Ida-Viru maakonna arengustrateegia on Ida-Virumaa Omavalitsuste Liidu juhtimisel koostatud Ida-Virumaa kohalike omavalitsuste ühine strateegiadokument, mis kirjeldab maakonna arengusuundumusi kuni 2035. aastani. Arengustrateegia koostamises osalesid lisaks omavalitsustele ka teiste oluliste huvigruppide esindajad.

Joonis 1. Strateegiaprotsessi ülesehitus

Arengustrateegia pakub raamistikku maakonnas kokku lepitud sektoraalsetele arendusdokumentidele ja -initsiatiividele, milleks on maakonna roheplaan (plaan G), maakonna äriplaan (plaan B), maakonna süsinikuplaan (plaan C), õiglase ülemineku põhjooned, haridusvaldkonna arenguplaan (plaan E), turismiklastri turunduse ja tootearenduse strateegia. Nendes arengudokumentides kirjeldatakse valdkondade arendusplaane detailsemalt.

Arengustrateegias toodud strateegilised eesmärgid on aluseks Ida-Viru maakonna linnapiirkondade arenguplaani koostamisel. Linnapiirkondade arenguplaan koondab endas kolme linnapiirkonna (Narva, Sillamäe ja Jõhvi/Kohtla-Järve linnapiirkonnad) arenguvajadusi ning nende arenguvajadustele vastamiseks kavandatud tegevussuundasid. Arenguplaan on aluseks Ida-Viru linnapiirkondade investeringute kava koostamisel, mis koostatakse iga linnapiirkonna kohta eraldi, ette antud metoodika alusel.

Linnapiirkondade arenguplaani koostamise protsess oli integreeritud maakonna arengustrateegia koostamisega. Protsessi raames moodustati linnapiirkondade arenguplaani koostamise komisjon, kuhu kuulusid asjakohaste omavalitsuste esindajad. Huvigruppide põhine sisend koguti maakonna arengustrateegia kaasamisprotsesside raames.

Linnapiirkondade arenguplaan toob spetsiifiliselt linnapiirkondade arenguvajadustena välja prioriteetsed tegevused kliima, keskkonna, ettevõtluse, majanduse ning avaliku ruumi ja inimarengu valdkondades.

Ida-Viru maakonna arengustrateegia ja tegevuskava kiidavad heaks kõigi Ida-Virumaa omavalitsuste volikogud.

Ida-Virumaa ees seisab kaks põhilist väljakutset:

- rahvastiku vähenemisest ja vananemisest tulenev vajadus taristu ja teenuste mahtude korrigeerimiseks;
- majanduse mitmekesistamine ning rohepöörde teostamine, säilitades (kasvatades) maakonna elanike heaolu taset.

Arengustrateegia koostajad ja partnerid määratlesid Ida-Virumaa arenguvisioni, mille põhiline muutust kätkev aspekt on **vajadus saada rohepöörde eestvedajaks vähemalt Eestis**, säilitades ja kasvatades selle käigus maakonna elanike heaolu ja ettevõtjate konkurentsivõimet.

Väljakutsete adresseerimiseks on maakonna kohalikud omavalitsused ja sotsiaalpartnerid arengustrateegias kokku tegutsenud kolmel põhisuunal:

- inimarengu valdkonnas (haridus-, kultuur-, sport-, sotsiaal- ja tervishoid);
- majanduse ja ettevõtluse valdkonnas (sh turism);
- elukeskkonna ja taristu valdkonnas.

Eesmärgid ja arengusuunad on suhestatud maakonnas toimuva rohepöördega ning sellega seotud õiglase üleminekuga fossiilkütuste põhiselt majandusmudelilt kliimasõbralikule mitmekesisele sotsiaalmajanduslikule mudelile.

Arengustrateegia rakendamine tugineb maakonna arenduspartneritele. Strateegia elluviimist koordineerib Ida-Virumaa Omavalituste Liit (maakondlik arendusorganisatsioon MARO), elluviimisega on tihedalt seotud Ida-Viru Investeeringute Agentuur SA ja Ida-Viru Ettevõtluskeskus SA (maakondlik arenduskeskus MAK).

Arengustrateegia seiret korraldab kaheaastase intervalliga Ida-Virumaa Omavalitsuste Liit.

Mõisted

CCS-CCU tehnoloogiad – süsihappegaasi kogumise ja talletamise (*Carbon capture and storage*) ja süsihappegaasi kogumise ja kasutamise (*Carbon capture and utilization*) tehnoloogiad;

Klaster – käesoleva arengustrateegia mõistes konkreetse valdkonna asjakohaste isikute ja organisatsioonide võrgustikupõhine koostöövorm, mida iseloomustavad ühiselt läbi mõtestatud valdkondlikud eesmärgid ja nende saavutamisele suunatud ühised konkreetsete tegevused ning panustatavad ressursid;

Maakonna arengustrateegia – kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse alusel koostatud maakonna strateegilise planeerimise dokument, mis loodi koostöös maakonna kohalike omavalitsuste ja erinevate huvigruppidega ning mis sätestab Ida-Virumaa strateegilised eesmärgid ja nende saavutamiseks vajalikud strateegilised arengusuunad ajalisel perspektiivis 2030+;

Puhke- ja rekreatsioonipiirkond – piirkond maakonnas, mis oma looduslike või inimtekkeliste eelduste ja võimaluste tõttu keskendub rekreatsiooni ja turismiteenuste pakkumisele;

Ringmajandus - on majandusmudel, mis seab esikohale ressursside jätkusuutliku kasutuse;

Roheplaan (G plaan) – Ida-Virumaa taastuvenergia, rohetehnoloogia, sini- ja ringmajanduse kava üleminekul kliimaneutraalsele majandusmudelile;

Rohepööre – Euroopa roheleppe raames toimuv üleminek kliimaa- ja keskkonnasõbralikule sotsiaalmajanduslikule mudelile, mis hõlmab endas kolme põhiparameetrit:

- kliimaneutraalsus aastaks 2050;
- majanduskavu lahti sidumine looduslike ressursside kasutusest;
- mitte kedagi ei jäeta maha.

Rohetehnoloogia – tehnoloogia ja teaduse kasutamine keskkonnasõbralike toodete loomiseks;

Tööstus- ja ettevõtluspiirkond – piirkond maakonnas, kuhu koondub tihedalt tööstusettevõtlus ning muud ettevõtlusliigid;

Tööstusala – institutsionaliseeritud juhtimisega, määratletud maaomandiga, kruntideks jaotatud, ette valmistatud (või ette valmistamisel) baasinfrastruktuuriga alad, mis on suunatud tööstuse või ka muu ettevõtluse arendamiseks;

Strateegilised eesmärgid – soovitud valdkondlike seisundite kirjeldused strateegiaperioodi lõpuks:

mõõdik – näitaja, mille alusel hinnatakse progressi eesmärgi saavutamisel,

siht – mõõdiku kvantitatiivne või kvalitatiivne väärtus, mis kirjeldab eesmärgi saavutamise taset,

arengusuunad – valdkondlikud olulised tegevussuunad, mis toetavad eesmärgi saavutamist;

Strateegia tegevuskava – maakonna arengustrateegia lisa, mis kirjeldab strateegia saavutamisele suunatud konkreetseid tegevusi nelja-aastases perspektiivis;

Strateegia lähteanalüüs – strateegia üheks aluseks olev analüüsidokument, mille järeldustel baseeruvad strateegia eesmärgid ja strateegilised arengusuunad;

Visioon – arengustrateegia kaugem arengunägemus ajalise horisondiga 2030+;

Õiglane üleminek - üleminek süsinikuneutraalsele majandusele, mis on seotud uute ärivõimaluste rakendamise ning elanike heaolu säilimisega Ida-Virumaal.

I Olulised lähtekohad teostatud analüüsides

Ida-Viru maakonna arengustrateegia lähteanalüüsi kokkuvõte (november 2020)

Ida-Virumaa ees seisab olulisi väljakutseid, mida saavad kohalikud omavalitsused erineval määral mõjutada.

Olulisimaks ja keerulisimaks väljakutseks maakonnale on rahvaarvu vähenemine ning rahvastiku vananemine. Kohalikel omavalitustel puudub võimalus olulisel määral mõjutada loomulikku iivet. Samas võivad kohalikud omavalitsused mõjutada mingil määral rändetrende elukeskkonna parandamise kaudu, mis omakorda võivad mõjutada maakonna rahvaarvu ning rahvastiku vanust positiivses suunas.

Majandusvaldkonnas pakuvad suurimaid väljakutseid maakonna majandusstruktuuri vähene mitmekesisus ning vähene ettevõtlusaktiivsus. Siin saavad omavalitsused ühiselt ning koos riigiga hoolitseda selle eest, et kohalikel ettevõtetel oleks maakonnas soodne, vähese bürokraatiaga ning paindlik ettevõtluskeskkond, mis soodustab uute toodete ja teenuste pakkumist.

Haridusvaldkonna väljakutsed tulenevad osalt rahvastikuprotsessidest, kuid samuti vajadusest hoida pakutava hariduse sisu kõigil tasanditel kaasaegne ning konkurentsivõimeline. Ühelt poolt aitab sellele kaasa ettevõtlikkushoiakute teadlik kujundamine maakonna lasteaedades ja koolides, teisalt aga vajadus toetada maakonna kutse- ja kõrgharidusasutuste haarde laiendamist maakonnast väljapoole (maakonnavälise õppurite suuremaks kaasamiseks).

Sotsiaalvaldkonna väljakutsed tulenevad samuti olulisel määral rahvastiku vananemisest ning vähenemisest, mis loob vajaduse tagada teenuste kättesaadavus ja kvaliteet tingimustes, kus teenusepakkujaid (nii sobilikke inimesi kui organisatsioone) jääb vähemaks. Omavalitsustel on selles valdkonnas veel suures osas kasutamata koostööpotentsiaali.

Oluliseks uueks väljakutseks maakonna arendamisel saab omavalitsuste omavaheline koordineerimine ning arendustegevuste praktiline korraldus sellisel moel, kus erinevad maakondlikud arendusfunktsioonid on selgelt läbi räägitud ning määratletud ja toimib selge, arusaadavatel tulemustel baseeruv vastutus nende funktsioonide elluviimise eest.

Järgnevate aastakümnete kõige olulisemateks väljakutseteks on hakkama saada üleminekuga kliimaneutraalsele majandusmudelile ning asendada vähenev põlevkivisektor samaväärset palka ja hõlmatust pakkuva mitmekesise hõivega. Tulemuseks peaks olema uus jätkusuutlik sotsiaalmajanduslik mudel, mis toimiks piisavalt hästi selleks, et vältida maakonnast suuremahulist väljarännet ning sellega seotud tagajärgedega tegelemise vajadust.

Põlevkivisektori vähenemise mõjusid uuris Praxis 2020. aastal.

http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2020/12/Lopparuanne_Polevkivitoostuse-kahanemise-mojud.pdf

Maakonna arengustrateegia lähteanalüüs:

<https://ivol.kovtp.ee/documents/9867329/27201460/IdaViru+strateegia+uuendatud+lahteanalysys.pdf/d349a92a-2b87-4c07-bdfa-1618222f4952>

II Ida-Viru maakonna arenguvisioon

Ida-Virumaa on aastaks 2035 uue teadmistepõhise kliimasõbraliku majandusmudeli arendamise tunnustatud eestvedaja.

Maakonnas on teadus-, haridus- ja ettevõtluskogukonna toel hästi arenenud kliimasõbralik rahvusvaheliselt atraktiivne ja mitmekesine ettevõtlus.

Maakonna elukeskkond on inimkeskne, kaasaegse kvaliteetse elu- ja teeninduskeskkonnaga ning aktiivse haridus-, töö-, kultuuri- ja spordieluga.

Maakond on seotud Soome lahe kasvupiirkonnaga kiirete ja kvaliteetsete raudteede, maanteedega, veeteede ja õhuhüvenduste sujuvalt toimivate võrgustike kaudu.

Visiooni selgitused:

- Ida-Virumaa on muutumas ning muutuse põhiliseks sisuks on põlevkivil põhineva energia- ja kütusetootmise sotsiaalmajandusliku mudeli asendamine kliimaneutraalse majandusmudeliga. 2035. aastaks on maakond astunud suure sammu kliimaneutraalsuse poole, on lõppenud põlevkivist elektri tootmine ning muu põlevkivipõhine kütuse tootmine on vähenenud. Kliimajälje vähendamiseks kasutatakse protsessi käigus ringmajanduslikke CCU-CCS tehnoloogiaid CO2 suitsugaasidest kättesaamiseks ning keskkonnasõbralikuks kasutuseks – näiteks kaltsiumkarbonaadi tootmine põlevkivituhast, kasutamine agropargis taime- või vetikakasvatuses vms. Ida-Virumaa kliimaneutraalse majanduse pilootregioonina on tuntud ning eeskujuks ka kaugemal Eestist.
- Rohepöörde elluviimine toimub maakonnas tegutsevate üli- ja kõrgkoolide, kutseharidusasutuste ja muu haridusvõrgu ning ettevõtluskogukonna eestvedamisel. Selleks kasvatatakse oluliselt kõrgharidusasutuste võimekust maakonnas ning tagatakse asjakohane muutuste protsess kutsehariduses. Rohepöörde õiglase ülemineku seireks moodustavad maakonnas tegutsevad üli- ja kõrgkoolid teemakohase kompetentsikeskuse. Koostöös ettevõtetega käivitatakse praktilise väljaõppe võimekusega IKT ja robotika kompetentsikeskus ning toetatakse erinevate rohe-, ring- ja sinimajanduse tehnoloogiate juurutamist. Haridusvaldkonnas keskendutakse eesti, inglise ja vene keele omandamisele, ärioskuste arendamisele ning rohe- ja kliimateadlikkusele. Maakonna ettevõtluspõhine elu- ja keeleteskkond ei tohiks olla takistuseks Ida-Virumaale tööle ja elama asumiseks ka neile inimestele, kes vene keelt ei valda.
- Rohepöörde ettevõtluses Ida-Virumaa kontekstis tähendab fookuse suunamist uuele, eelkõige rohetehnoloogilise tööstuse, IKT, ring- ja sinimajanduse ning logistika ettevõtlusele. Põlevkivisektoris kaduvate töökohtade asemele tekivad uued töökohad rahvusvahelises roheettevõtluses, nt keskkonnasõbralik veefiltrite tootmine, tuulegeneraatorite ja nende detailide tootmine jms. Teenusettevõtluse osakaal kasvab eelkõige kliimasõbraliku turismi- ja puhkemajanduse ning loomeetevõtluse kaudu.
- Elukeskkonna kujundamisel panustatakse uutele, sh noortele spetsialistidele sobivate kaasaegsete elamistingimuste loomisele, miljööväärtuslike alade korrastamisele ja nende potentsiaali väljaarendamisele. Maakonna elukeskkond on esteetiline. Füüsilist elukeskkonda

toetab arenenud ja kliimasõbralik teenusvõrgustik, mis tagab maakonna elanikele mitmekesised ja kättesaadavad sotsiaal- ja terviseteenused, nt hästi sihitud võrgustikupõhised sotsiaalteenused, maakonna haiglate ja kõrgharidusasutuste koostöös arendatavad terviseteenused (Ida-Viru Keskhaigla arendused, Narva Haigla uuenemine). Maakonna omavalitsuste poolt pakutavad teenused vastavad kliimanetraalsuse nõutele, nt ühistranspordi korraldus, sooja- ja veemajandus, heakorra tagamine jm.

- Atraktiivse elukeskkonna osas toimub mitmekesine, mitmekeelne ja kultuuriliselt eripärane kultuuri- ning spordielu. Maakonnas saab regulaarselt käia teatrietendustel ning kinos. Maakonna kultuuripärand säilib ning areneb, kasutatakse aktiivselt maakonnas elavate erinevate rahvaste kultuuripärandit ja -potentsiaali. Spordis on uuenenud tehniline infrastruktuur, mis võimaldab maakonna elanikel tegeleda kehakultuuriga kaasaegses kvaliteetses keskkonnas ning rajatud spordiobjektide baasil arendada spordisündmustele põhinevat turismi.
- Maakonna transpordiühendused toimivad sujuvalt ning pakuvad elanikele ja külalistele kiireid ühendusvõimalusi eelkõige Tallinnasse rajatava transpordikeskuse suunal. See hõlmab kiiret ja elektrifitseeritud raudteed, kvaliteetset maanteeühendust, Sillamäe kaubasadama juurde rajatud reisisadamat ning kvaliteetset väikesadamate võrgustikku.
- Visiooni realiseerimine tugineb Ida-Virumaa kodanikuühiskonna aktiveerimisele, kaasamisele ja arengule.

2.1 Visiooni realiseerimise strateegiline ülesehitus

Visiooni saavutamine toimub kolmel põhilisel suunal:

Tabel 1. Visiooni saavutamise põhisuunad

Suund	Partnerite rollid ja eeldatav rahastus
Inimareng	<ul style="list-style-type: none"> • KOV – projektide omafinantseering KOV eelarvetest, kui see on vajalik. KOV-d panustavad arengustrateegia kontekstis maakonnaülesesse koostöösse, muudatuste juhtimisse ja kommunikatsiooni; • Riik – riigieelarvest tulenevad investeeringud ja programmid „regionaalse arengu tegevuskava“ ja „Ida-Virumaa tegevuskava“ kaudu; • EL välisvahendid, sh õiglase üleminekuga seotud vahendid; • Haridusasutused – üli- ja kõrgkoolid, kutseõppeasutused, üldhariduskoolid koostöös riigi, KOV-de ja ettevõtjatega; • Tervishoiuasutused – haiglad jt;

	<ul style="list-style-type: none"> • Kolmas sektor ja vabatihendused – valdkondlike projektiideede rakendamine, omafinantseeringu tagamine, projektide elluviimine.
Majandus ja ettevõtlus	<ul style="list-style-type: none"> • KOV – ettevõtluskeskkonna kujundamise ühisprojektide omafinantseeringud, ühistegevused, ühine infrastruktuuri arendamine; • Riik – riigieelarvest tulenevad investeeringud ja programmid „regionaalse arengu tegevuskava“ ja „Ida-Virumaa tegevuskava“ kaudu. Muud ettevõtluskeskkonda mõjutavad meetmed, riigipoolsed otsetoetused ettevõtjatele; • EL välisvahendid, (sh õiglase üleminekuga seotud); • Haridusasutused – üli- ja kõrgkoolid, kutseõppeasutused, koostöö ettevõtetega; • Eraettevõtted – toetusmeetmete kasutamine arendustegevusteks, koostöö teadus- ja haridusasutustega, erainvesteeringud, innovatsioon.
Elukeskkond ja taristu	<ul style="list-style-type: none"> • KOV – elukeskkonna kujundamise ühisprojektide omafinantseeringud, ühistegevused, ühine infrastruktuuri arendamine, ühiste elukeskkonna projektide elluviimine (nt linnalised piirkonnad); • Riik– riigieelarvest tulenevad investeeringud ja programmid „regionaalse arengu tegevuskava“ ja „Ida-Virumaa tegevuskava“ kaudu. Investeeringud liikuvuse parandamiseks, riigipoolsed otsetoetused korteriühistutele ja kolmandale sektorile; • EL välisvahendid, (sh õiglase üleminekuga seotud); • Kolmas sektor ja vabatihendused – valdkondlike projektiideede rakendamine, omafinantseeringu tagamine, projektide elluviimine.

Suundade rõhuasetused

Inimarengu valdkond

- uued teadmised ja oskused
- keelekeskkond
- tervise- ja sotsiaalteenused
- kultuuri- ja sporditeenused

Majandus ja ettevõtlus

- rohemajandus ja roheettevõtlus
- IKT ja robotiseerimine
- T ja A koos ülikoolidega

Elukeskkond ja taristu

- esteetiline elukeskkond
- kaasaegsed elamise võimalused
- kiired ja kvaliteetsed ühendused

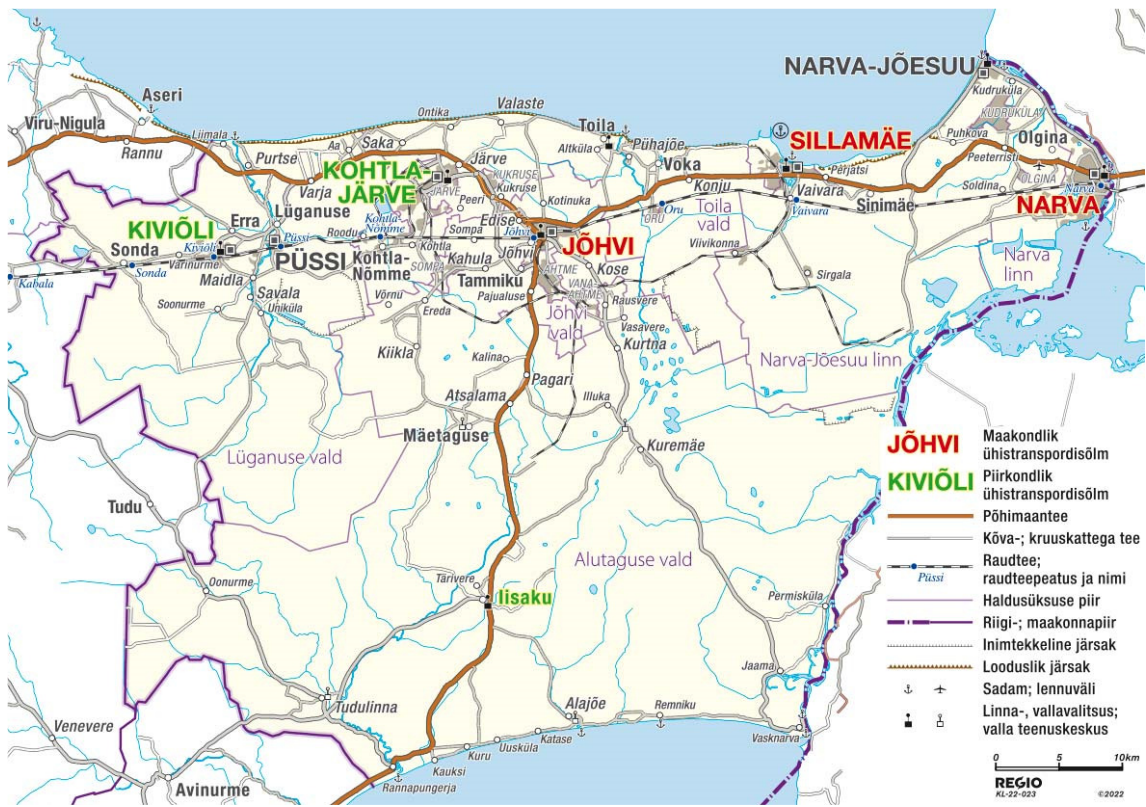
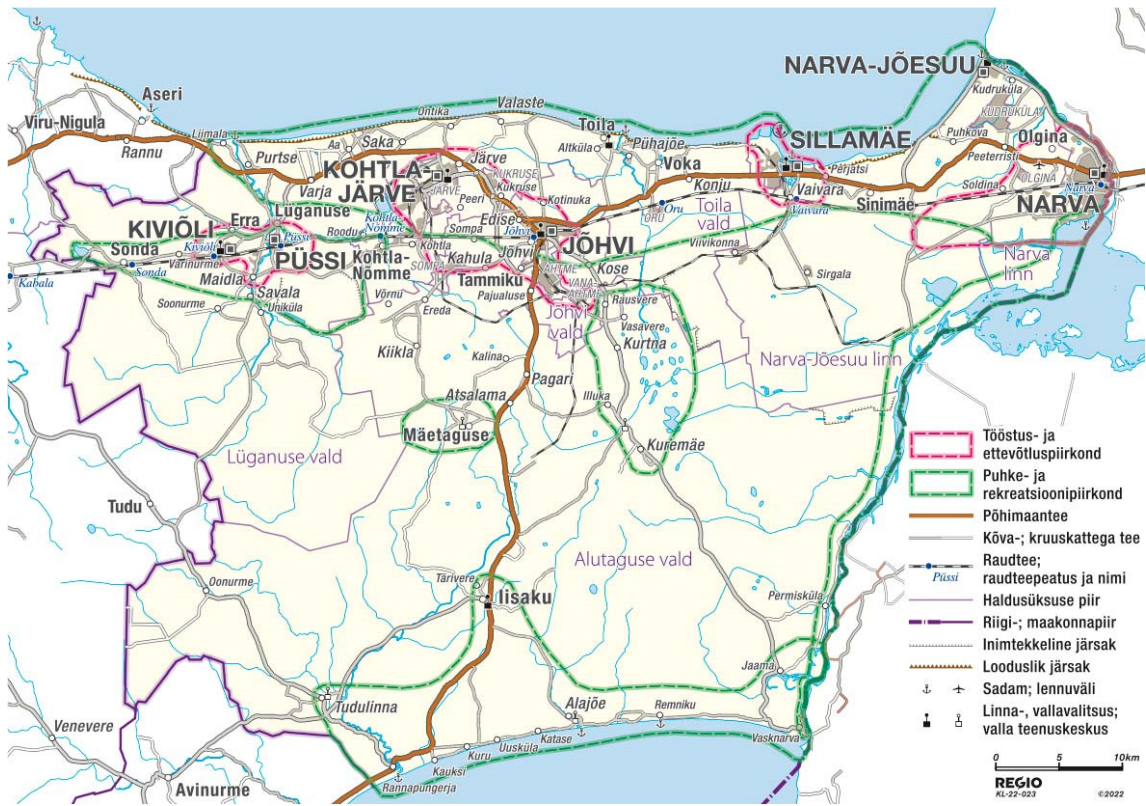
Joonis 2. Ida-Virumaa arenguvaldkondade rõhuasetused

Joonisel 2. toodud valdkondlikud rõhuasetused on suunatud eelkõige rahvastikuprotsesside mõjutamiseks ning seetõttu keskenduvad maakonna elaniku jaoks olulistele teemadele. Elukoha kvaliteet tuleb tagada kõigis kolmes arengustrateegia valdkonnas tasakaalustatult, elukoha atraktiivsust ei ole võimalik saavutada vaid ühes valdkonnas tegutsedes. Inimarengu valdkonnas on maakonna praegustele ja potentsiaalsetele elanikele olulised eelkõige kvaliteetsed õppimisvõimalused, kättesaadav ja kvaliteetne tervise- ja sotsiaalteenuste pakett, vaba aja veetmist tagav kultuuri- ja sporditeenuste pakett ning horisontaalse maakonna kui elukoha valikuks sobiv keelekeskkond. Majanduses ja ettevõtluses tuleb orienteeruda praegustele ja potentsiaalsetele elanikele (sh nooremale põlvkonnale) paremaid ja huvitavamaid töökohti ning suuremat sissetulekut pakkuvale majandustegevusele rohemajanduses ja -ettevõtluses, ettevõtete IKT-s ja robotiseerimises ning teaduspõhisele arendustegevusele. Füüsiline elukeskkond peab maakonna elanikule (ka potentsiaalsele elanikule) pakkuma esteetilist pilti, kaasaegseid elamisvõimalusi ning kiireid ja kvaliteetseid ühendusi. Maakonna ees seisva elanikkonna vähenemise ja vananemise väljakutsetele vastamiseks tuleb saavutada edu kõigis toodud rõhuasetustes. Sealjuures on oluline minimeerida negatiivseid keskkonnamõjusid, mis erinevate tegevuste käigus võivad tekkida. Piirkonna arendamiseks tegelevad omavalitsused ühiselt maakondliku siseturvalisuse tagamisega koostöös riigi, ettevõtjate, kolmanda sektori ja teiste partneritega.

Ida-Viru maakonna arengustrateegia elluviimise mudeliks on kohalike omavalitsuste ja teiste partnerite koostöö. See puudutab valdkondlikke, sh klastripõhiseid koostöölahendusi ja ka erinevate maakonna füüsilise taristu arendamisega seotud ühisprojektilist ja arendustegevust.

III Strateegilised eesmärgid ja olulisemad arengusuunad

Ida-Viru maakonna perspektiivsed arengupiirkonnad jagunevad tööstus- ja ettevõtluspiirkondadeks ning puhke- ja rekreatsioonipiirkondadeks.

Joonis 3. Ida-Virumaa tööstus- ja ettevõtluspiirkonnad, puhke- ja rekreatsiooni piirkonnad ning ühistranspordisõlmed. Regio kaart

Tööstus- ja ettevõtluspiirkonnad koonduvad suuremate linnade ja linnastute juurde.

Narva tööstuspiirkonda kuuluvad Narva linn ning selle lähiümbrus kuni Auvereni. Piirkonda iseloomustavad elanikkonna kontsentreerumine ning elektri jaamade olemasolu, mis võimaldab arendada tööstus- ning agrokomplekse kuni 6 km raadiuses elektritootmisest ilma ülekandetasudeta. Oluliseks tööstuspiirkonda kujundavaks faktoriks on selle paiknemine EL piiril.

Sillamäe tööstuspiirkond paikneb Sillamäe linnas ning seda iseloomustavad Sillamäe sadama pakutavad meretranspordi võimalused ning tollivaba tsoon.

Jõhvi – Kohtla-Järve tööstuspiirkond paikneb hajusalt. Tööstuspiirkonna orientatsioon on mitmekesine, hõlmates keemiatööstuskompleksi Kohtla-Järve Järve linnaosas, kuid ka toiduainetööstuse kompleksi Jõhvis. Piirkond paikneb Tallinna-Narva ja Jõhvi-Tartu-Riia maanteede sõlmpunktis.

Püüsi-Kiviõli tööstuspiirkond paikneb maakonna lääneosas ning koondab endasse nii põlevkivi töötlevat tööstust kui puidutööstuskompleksi.

Tööstuspiirkondades toimivad mitmed tööstusalad, mis haakuvad tööstuspiirkondade spetsiifikaga, perspektiivis kavandatakse agropargi väljaarendamist Narva tööstuspiirkonda.

Puhke- ja rekreatsioonipiirkonnad keskenduvad looduslikule või inimtekkelisele rekreatiivse- ja turismiressursi ärakasutamisele ning väärindamisele.

Soome lahe ranniku - ja rekreatsioonipiirkond paikneb maakonna põhjaosas Soome lahe rannikul ning hõlmab nii mereäärseid piirkondi Liimalast Narva-Jõesuuni kui ka teenuskeskustena toimivaid linnu: Kohtla-Järvet, Jõhvit ja Narvat . Piirkonnas paiknevad maakonna spaad ning suurem osa maakonna majutuskohtadest. Piirkond on teistega võrreldes tihedalt asustatud ning hea infrastruktuuriga.

Kohtla-Nõmme – Kiviõli puhke- ja rekreatsioonipiirkond on maakonna omanäolisim ning põhineb põlevkivi kaevandamise ja töötlemise alade taaskasutusel, saades alguse Kohtla-Nõmmelt endisest kaevandusest, kulgedes läbi endise põlevkivikarjääri Kiviõli endise poolkoksiladestu ja selle puhke otstarbel kasutatavate lähialadeni.

Mäetaguse puhke- ja rekreatsioonipiirkond hõlmab Mäetaguse lähiümbrust ning osaliselt Muraka raba ja Seli soo alasid.

Kurtna järvistu puhke- ja rekreatsioonipiirkond hõlmab Kurtna järvistut ning Kuremäe kloostrit. Piirkond keskendub eelkõige maakonna elanikkonna rekreatsioonivajaduste katmisele järvistus ning turismivajadustele Kuremäel ja selle lähiümbruses.

Peipsi põhjaranniku puhke- ja rekreatsioonipiirkond kulgeb maakonna piirist piki Peipsi põhjarannikut Vasknarvani. Piirkonna asustus on hooajaliselt hõre, kuid kasvab hooajal mitmekordseks ning infrastruktuuri kvaliteet ei rahulda piirkonna arenguvajadusi. Piirkond on arengulises mõistes osa suuremast Peipsimaa piirkonnast, mis kulgeb läbi Jõgeva maakonna piki Peipsi järve läänerannikut lõunasse.

Narva jõe puhke- ja rekreatsioonipiirkond kulgeb piki Narva jõge Vasknarvast Narva Kulgu sadamani. Piirkonna puhke- ja rekreatsioonialane infrastruktuur, (sh veeliiklusealane) on seni nõrgalt arenenud ning vajab suuremat tähelepanu.

Eeltoodud piirkondadesse koondatakse põhiline osa käesoleva strateegiaga määratletud jõupingutusi arenguedu saavutamiseks.

3.1. Inimene

3.1.1. Haridusvaldkonna eesmärgid ja arengusuunad

Valdkond rohepöörde kontekstis

Haridusvaldkonnas tuleb läbi viia rohepööre, mis eeldab ühelt poolt muutusi haridusvaldkonna füüsilise ressursi haldamises ning selle kliimasõbralikkuses, kuid teiselt poolt veel olulisemana on vajalik kliimasõbralike hoiakute juurutamine noorte ja täiskasvanute hulgas. Maakonna haridusvaldkond toetab maakonna institutsionaalse rohevõrgustiku kujunemist ja toimimist. Haridusvaldkonna kaudu kasvab teadlikkus rohepöördest ja ka õiglasest üleminekust.

Haridusvaldkonna eesmärk H1

Aastaks 2035 pakutakse Ida-Virumaal individuaalsetel õpiradadel põhinevat teadmistele tuginevat säästva arengu põhimõtteid järgivat elukaareülest kvaliteetset haridust. Haridus Ida-Virumaal annab lisaks valdkondlikele teadmistele võimekuse hakkamasaamiseks erinevates keelekeskkondades, IT pädevused ja ettevõtliku ellusuhtumise.

Tabel 2. Haridusvaldkonna eesmärk H1 mõõdikud ja nende sihid strateegiaperioodi lõpuks

Mõõdik	Baasväärtus 2020	Siht 2035
Koolinoorte ettevõtlusaktiivsus mini- ja õpilasfirmade arvu kaudu	8	Ca 100 (arvestusega ca 3-4 mini- ja õpilasfirmat kooli kohta)
Kaasaegse õppe kvaliteedisüsteemiga ühinenud üld- ja kutseõppeasutuste arv	23 (ca 25%)	90%

Eesmärgi saavutamist mõõdetakse kahe mõõdikuga:

- Koolinoorte ettevõtlusaktiivsus – õpilasfirmade arv maakonna üldharidus- ja kutsekoolides;
- Kaasaegse õppe kvaliteedisüsteemiga liitunud õppeasutuste arv – Ida-Virumaal välja töötatud lasteaedade, üldhariduskoolide ning kutseõppeasutuste kvaliteedisüsteem pealkirjaga „Ettevõtliku õppe kvaliteeditunnused – standard“ hindab haridusorganisatsioonide võimekust pakkuda ettevõtlikushoiakuid kujundavat haridust. Süsteem toimib ühtlasi haridusasutuse sisehindamise süsteemina. Kvaliteedisüsteemi rakendatakse alates 2016. a-st üle Eesti. Liitumine kvaliteediprogrammiga on vabatahtlik ning eeldab lasteaia või koolipoolset motivatsiooni. 2018. aasta seisuga oli Ida-Virumaal 18 liitunud lasteaeda ja üldhariduskooli, mis moodustavad 19% haridusasutustest. Eeldatavasti haridusvõrgustiku optimeerimise käigus haridusasutuste arv maakonnas lähema kümnendi perspektiivis väheneb, kuid sihina 2030. aastaks seatakse maakonna haridusasutustest valdava enamiku toimimist vastavalt kvaliteediprogrammile;

Tabel 3. Haridusvaldkonna eesmärgi H1 saavutamist toetavad arengusuunad

Eesmärgi kood, mida toetab	Arengusuund	Selgitus
H1	Ühtse eri tasandeid hõlmava haridussüsteemi arendamine ning ühtne koordineerimine (haridusklasteri)	Parem, kokkulepetel põhinev koordineerimine aitab vältida ebavajalikku dubleerimist ning võimaldab haridusasutustel teha kvaliteetsemat koostööd. Soodustab ressursside riskasutust. Aitab hoida seoseid maakonnast õppima läinud noortega (sh sihtkohaturundus).
H1; H2	Hariduse rahvusvahelistumine	Rahvusvahelistumine aitab parandada maakonnas pakutavate haridusteenuste kvaliteeti.
H1, E1	Inglisekeelse üldhariduse pakkumise võimekuse väljaarendamine	Võimaldab rahvusvaheliste tippspetsialistide maakonda toomiseks vajaliku ingliskeelse hariduse pakkumist (eelkõige Narvas) koostöös asjakohaste partneritega.
H1; E1	Digipädevuste arendamine	Võimaldab hoida kaasaegset hariduse kvaliteeti, mida nõuavad nii ettevõtted, kes kiirelt digitaliseerivad ning robotiseerivad oma tooteid ja teenuseid kui ka elukondlikust toimetamisest tulenevat vajadust digimaailmas hakkama saada.
H1	Õppemetoodikate mitmekesistamine (sh ettevõtlusõppe juurutamine, ettevõtliku õppe juurutamine), kaasaegse õppe kvaliteedisüsteemi arendamine	Õppemetoodikate kaasaegsena hoidmine ning nende arendamine tagab hariduse konkurentsivõime. Selle hindamiseks vajalik kvaliteedisüsteem nõuab samuti pidevat seiret ning vajaduse korral uuendamist ja täiendamist.
H1; E1	Elukestva õppe juurutamine	Elukestva õppe laiem rakendamine võimaldab lõimida koolide haridusprogramme laiemalt põhjalt ning kaasata õppeasutuste töösse mitmekesisemat kogemust erinevate huvigruppide ja erinevate vanuseastmete kaudu. Toimub formaal- ja mitteformaalõppes osalemise suurendamine maakondlike teavitus-, kommunikatsiooni ja võrgustikutegevuste arendamise

		kaudu. Jätkub elukestva õppe populariseerimine ja õppima innustavate hoiakute kujundamine eri keelekeskkonnaga inimestele erinevate osapoolte koostöös.
H1	Koolijuhtide, õpetajate ja tugispetsialistide koolitamine	Personali kvalifikatsioon ning kättesaadavus moodustavad olulisima osa haridussüsteemi konkurentsivõimest. Personali väljaõppe ja täiendõppega tuleb tegeleda pidevalt.
H1	Haridusvaldkonna tihedam lõimimine teiste eluvaldkondadega – tööstus, ettevõtlus, turism, kultuur, sport jm	Haridusvaldkonna lõimitus tegeliku eluga loob võimaluse ettevõtlike hoiakute reaalseks kasvatamiseks haridussüsteemis.
H1	Formaalse ja mitteformaalse hariduse tihedam lõimimine ja eestikeelse huvihariduse mahu kasvatamine	Selline lõimimine toob kaasa valikute avarumise haridusvaldkonnas, sh ka keeleõppevaldkonnas. Eestikeelne huviharidus on oluline eeldus eestikeelsete perede Ida-Virumaale kolimiseks.
H1; E1	Maakonna arengusuundi (rohepööret) toetavate huvitegevuste kättesaadavuse parandamine	Parem huvitegevuste kättesaadavus toetab kaasaegse, laiapõhjalise ja elukestva hariduse pakkumist.
H1; H2; S1; K1; E3; E1; T1	Haridussüsteemi toetava ühistranspordi arendamine	Valdkondade vaheline horisontaalne tegevussuund, mis võimaldab parandada haridusvaldkonna teenuste kättesaadavust.
H1; E1	Maakonna kutsehariduse tõhusam sidumine ettevõtjate tegelike vajadustega ning rohepöördega	Tagab koostöö maakonna ettevõtetega, kutseõppekeskuste õppekavade ja koolitusprogrammide väljatöötamise ning rakendamise.
H1	Investeeringud olemasoleva hariduse taristu korrastamisesse ja uuendamisesse	Võimaldab õppijatele kaasaegse füüsilise õpikeskkonna tagamise erinevates haridusastmetes.

Tegevused arengusuundade raames kavandatakse käesoleva strateegia lisaks oleva „Tegevuskavaga 2023 – 2029“.

Haridusvaldkonna eesmärk H2

Aastaks 2035 on Ida-Virumaa rahvusvaheliselt tuntud ja atraktiivne koht kõrghariduse omandamiseks.

Tabel 4. Haridusvaldkonna eesmärgi H2 mõõdikud ja sihid strateegiaperioodi lõpuks

Mõõdik	Baasväärtus 2020	Siht 2035
Maakonnas pakutavate terviklike kõrghariduse õppekavade arv ¹	14	20

Eesmärgi saavutamist hinnatakse ühe mõõdikuga:

- Maakonnas pakutavate terviklike kõrghariduse õppekavade arv – maakonna kõrgkoolides pakutavad täismahuga õppekavad;

Tabel 5. Haridusvaldkonna eesmärgi H2 saavutamist toetavad arengusuunad

Kood, mida toetab	Arengusuund	Selgitus
H1	Maakonna kõrgharidusstrateegia koostamine	Maakonna vajaduste formuleerimine kõrgkoolidele aitab toetada maakonnas toimuvat sotsiaalmajandusliku mudeli muutust.
H1; H2	Hariduse rahvusvahelistumine	Rahvusvahelistumine aitab parandada maakonnas pakutavate haridusteenuste kvaliteeti.
H2	Maakonna vajadustele (arvestades ka üleminekut kliimasõbralikule majandusmudelile) vastavate õppekavade juurutamine	Toimub rohepööret ja õiglast üleminekut toetavate õppekavade juurutamine Ida-Virumaa kõrg- ja kutseharidusasutustes.
H1; H2; K1; E1	Huvitegevuste kättesaadavuse parandamine ja laiendamine	Huvitegevuste kättesaadavus ning tudengialgatuste toetamine võimaldab tõsta (üli)õpilasaktiivsust maakonna haridusmaastikul ning suurendab õppurite, sh maakonnaväliste õppurite arvu kõrg- ja kutseharidusasutustes.
H1; H2; S1; K1; E3; E1; T1	Haridussüsteemi toetava ühistranspordi arendamine	Valdkondade vaheline horisontaalne tegevussuund, mis võimaldab parandada haridusvaldkonna teenuste kättesaadavust.

¹ TÜ Narva kolledži ja TTÜ Virumaa kolledži andmed, ning teiste kõrgharidusasutuste lisanduvad andmed

Tegevused arengusuundade raames kavandatakse käesoleva strateegia lisaks oleva „Tegevuskavaga 2023 – 2029“.

3.1.2. Sotsiaalvaldkonna ja tervishoiu eesmärgid ja arengusuunad

Valdkond rohepöörde kontekstis

Sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonnas haakub rohepöördega eelkõige energiatõhususe kasvatamine valdkonna infrastruktuuris ning kliimasõbralikud kogukonnapõhised lahendused.

Sotsiaalvaldkonna eesmärk S1

Aastaks 2035 toimib maakonnas ühtne hästi kättesaadav teenuste võrgustik, kus kasutatakse teenuste pakkumisel kogukonna, kohalike omavalitsuste, era- ja vabasektori ning kõrgema tasandi tervishoiuteenuste sünergia võimalusi.

Võimestatud (sh koolitatud, tunnustatud, kokkusaamispunktidega) inimesed ja organisatsioonid soodustavad kogukondade arengut, leevendades sotsiaalvaldkonna probleeme ja edendades kaasaegse elukeskkonna teket.

Tabel 6. Sotsiaalvaldkonna eesmärgi S1 mõõdikud ja sihid

Mõõdik	Baasväärtus	2020	Siht 2035
Suhtelise vaesuse määr	30,5% (2017)	29,3% (2019)	15 %

Sotsiaalvaldkonna eesmärgi saavutamist hinnatakse ühe mõõdikuga:

- Suhtelise vaesuse määr – mõõdik, mille saab Statistikaametist ning mille poolest Ida-Virumaa on võrdluses teiste maakondadega ebasoodsas positsioonis. Mõõdik näitab elanike majanduslikku toimetulekut. Sihiks on suhtelise vaesuse määra vähenemine poole võrra;

Tabel 7. Sotsiaalvaldkonna eesmärgi S1 saavutamist toetavad arengusuunad

Kood, mida toetab	Arengusuund	Selgitus
S1	Vanemluse ja lastega perede toetamine	Vanemluse toetamine koolituste ja asjakohaste programmide kaudu tagab perede toimetuleku ning vähendab lapse kasvamise perioodil võimalikke ettetulevaid riske ja parandab laste elukvaliteeti.
S1	Eakatele kompleksteenuste juurutamine	Elanikkonna vananemine ning vähenemine loob täiendavaid

		vajadusi eakatele suunatud teenuste järele. Otstarbekas teenuste arendamine lähtub komplekssetest vajadustest ning vaatleb teenusvajadust tervikuna.
S1	Sotsiaalteenuste sidustamine ja kättesaadavuse parandamine	Sotsiaalteenuste kättesaadavus maakonnas on ebahühtlane ning sõltub konkreetsest omavalitsusest. Omavalitsuste koostöös saab teenuseid omavahel sidustada ning nende kättesaadavust parandada.
S1	Kogukonna, kolmanda sektori ja vabatahtlike panuse kasvatamine sotsiaalvaldkonnas	Sotsiaalteenuste kättesaadavust parandab kogukonna, kolmanda sektori ja vabatahtlike kaasamine teenuste kujundamisse, arendamisse ja osutamisse. Selleks kasvatatakse kolmanda sektori võimekust teenuseid disainida ning pakkuda, samuti leitakse uusi võimalusi kogukondade ja vabatahtlike kaasamiseks.
S1; E1	Sõltuvuste leviku vähendamisele suunatud tegevused	Sõltuvuste leviku vähendamise tegevusprogrammid parandavad nii tervisenäitajaid kui mõjutavad ka elukeskkonna kvaliteeti ning vähendavad kuritegevust.
S1	Vaimse tervise tagamisele suunatud tegevused	Toimuvad positiivse vaimse tervise tagamiseks vajalikud nõustamis- ja ennetustegevused.

Tegevused arengusuundade raames kavandatakse käesoleva strateegia lisaks oleva „Tegevuskavaga 2023 – 2029“.

Sotsiaalvaldkonna eesmärk S2

Aastaks 2035 on Ida-Virumaal mitmekesised, kvaliteetsed ja mõistliku aja jooksul kättesaadavad tervise teenused.

Tabel 8. Tervishoiuteenuste valdkonna eesmärgi S2 mõõdikud ja sihid

Mõõdik	Baasväärtus	2020	Siht 2035
Tervena elatud aastad (sünnihetkel)	50,04 (2015/2016) ²	51,11 (2018/2019)	56

² Võrreldes 2006./2007. aastaga on isegi langenud, siis oli 53,08 (Eesti keskmine 51,95), 2015./2016. aastal oli Eesti keskmine 55,67).

Tervise enesehinnang „hea või väga hea“	39,9 % (2014) ³	50,7% ⁴	60 %
Oodatav eluiga sünnihetkel	74,97 (2016/2017) Ida-Virumaal ning 2017. aastal 78,23, vahe Eesti keskmisega 3,26 aastat	75,70 (2018/2019) 2019. Eesti keskmine 78,82, vahe keskmisega 3,12 aastat	Vahe Eesti keskmisega väiksem kui 2 aastat

Eesmärgi saavutamist mõõdetakse kolme mõõdikuga

- Tervena elatud aastad – maakonna rahvatervise olukorda iseloomustav mõõdik (mida suurem see näitaja on, seda väiksem on reeglina vajadus sotsiaalteenuste järele). Sihiks on suurendada tervena elatud aastate arvu umbes 10% ning jõuda järele Eesti keskmisele näitajale;
- Tervise enesehinnang „hea või väga hea“ – iseloomustab elanike hinnangut oma tervisele, samuti on üheks aluseks elanike õnnetundele. Mõõdiku sihiks on jõuda Eesti keskmiste näitajateni ning suurendada ennast hästi tundvate inimeste osakaalu ligi veerandi võrra;
- Oodatav eluiga sünnihetkel – näitab, milline on sünnihetkel prognoositav inimese eluea pikkus.

Tabel 9. Tervishoiuteenuste valdkonna eesmärgi S2 saavutamist toetavad arengusuunad

Kood, mida toetab	Arengusuund	Selgitus
S2	Tervishoiuteenuste sidustamine ja kättesaadavuse parandamine	Tervishoiuteenuste kättesaadavust ühtlustatakse.
S2	Haiguste asjakohane ennetustegevus	Viirushaiguste leviku piiramiseks läbi viidavad ennetusprogrammid on suunatud vähendama viiruste levikut maakonnas, abiks on asjakohase vaksineerimise korraldamine.
S2; E1	Sõltuvuste leviku vähendamisele suunatud tegevused	Sõltuvuste leviku vähendamise tegevusprogrammid parandavad nii tervisenäitajaid kui mõjutavad ka elukeskkonna kvaliteeti ning vähendavad kuritegevust.
S2; E1	Kvaliteetsete tervishoiuteenuste tagamine	Tervishoiuteenuste kvaliteet ja kättesaadavus mõistliku aja jooksul mõjutavad oluliselt rahvatervise näitajaid ning elukeskkonna kvaliteeti. Selles tegevussuunas on oluline koostöö tervishoiuasutuste ja riigiga.
S1	Ühiste terviseedendamisele suunatud tegevuste rakendamine	Toimub terviseedendamise programmide juurutamine ja

³ Eesti keskmine 53,9 % 2014. a

⁴ Eesti keskmine 58,1% 2020. a

		rakendamine omavalitsuste koostöös.
S1	Eakatele vajalike teenuste (sh hooldusteenuste) osutamiseks vajaliku infrastruktuuri arendamine	Toimub kaasaegse infrastruktuuri arendamine eakatele vajalike teenuste osutamiseks, kuna maakonnas kasvab tulevikus oluliselt eakate inimeste arv.

3.1.3. Kultuurivaldkonna eesmärgid ja arengusuunad

Valdkond rohepöörde kontekstis

Kultuurivaldkonnal on oluline osa ühiskondliku teadvuse kujundamisel ning rohepöörde ja kliimatemaatika kajastamine ning tutvustamine võiksid olla valdkonnas olulisteks sõnumiteks. Kultuurivaldkonna tegijad on maakonnas arvamusiidriteks ning nende seisukohad rohepöörde ja õiglase ülemineku osas on kindlasti olulised. Samuti on valdkonna jaoks oluline füüsilise ressursi energiasäästlikkus. Loomemajandussektoris, nagu ka teistes majandussektorites, tuleb orienteeruda kliimasõbralikele rohelistele lahendustele.

Kultuurivaldkonna eesmärk K1

Aastaks 2035 toimib Ida-Virumaal keskkonnateadlik rahvusvaheline ja mitmekesine kultuurielu, maakonnas toimivad maakondliku kokkuleppe alusel ühiselt olulised kultuuriobjektid.

Tabel 10. Kultuurivaldkonna eesmärgi K1 mõõdikud ja sihid strateegiaperioodi lõpuks

Mõõdik	Baasväärtus	2020/2021	Siht 2035
Rahvakultuuri harrastajate arv ⁵	4565 (2017)	4026 (2020)	4200
Kultuurielus osalenute osakaal ⁶	75,4% (2015)	70,7% (2017)	85%

Eesmärgi saavutamist hinnatakse kahe mõõdikuga:

- Rahvakultuuri harrastajate arv – rahvakultuuri harrastajate arvu saab Eesti Statistikaametist. Näitaja kirjeldab rahvakultuuri harrastajate arvu. Mõõdiku puhul eeldatakse, et rahvakultuuri

⁵ Rahvakultuuri valdkonnas osaleja ja tegutseja, kes viljeleb rahvakultuuri vabal ajal ja väljaspool põhitööd. Enamasti ei saa harrastaja oma tegevuse eest tasu. Arvesse ei lähe nn projektikollektiivides või alla aasta kestva hooaja tegutsevates kollektiivides osalejad. Enamasti on rahvakultuuri harrastuskollektiivide juhendajad eriharidusega kutselised töötajad.

⁶ Kultuurielus osalemine – kultuurisündmuste ja -asutuste külastamine, sh teatris, kontserdil, kinos, muuseumis käimine, kultuurimälestise, kirjandussündmuse, raamatukogu, käsitöösündmuse, spordivõistluse (pealtvaatajana) või muu kultuurisündmuse külastamine vähemalt 15-aastaste poolt.

harrastajate arv on korrelatsioonis maakonna elanike üldise aktiivsusega kultuurivaldkonnas ning et selle näitaja muutumine iseloomustab ka elanikkonna kultuurilise aktiivsuse suundumusi. See omakorda mõjutab maakonna kultuurielu üldist aktiivsust ja mitmekesisust ning annab täituvust maakonna kultuuriobjektidele. Siht on hoida kahaneva rahvaarvu tingimustes näitaja enam-vähem stabiilsena kogu strateegiaperioodi vältel;

- Kultuurielus osalenute osakaal – näitaja saab Eesti Statistikaametist. Suurem kultuurielus osalejate osakaal näitab aktiivsemat ning mitmekesisemat (leitakse endale sobiv) kultuurielu. Mõõdikut saab võrrelda Eestis maakondade lõikes ning hinnata selle taset võrdluses;

Tabel 11. Kultuurivaldkonna eesmärgi K1 saavutamist toetavad arengusuunad

Kood, mida toetab	Arengusuund	Selgitus
K1; T1	Kultuuriklastri loomine	Parandab omavalitsuste ja kultuurivaldkonnas tegutsejate omavahelist koostööd, kasvatab kultuurisündmuste kvaliteeti ning kaasab rohkem inimesi maakonna kultuuriellu. Pakub paremaid kultuuriteenuseid maakonna elanikele ja külastajatele.
K1; T1	Narva toetamine 2037. a-l Euroopa kultuuripealinnana	Euroopa kultuuripealinn Narva 2037 toob koostöös maakonna partneritega maakonnale olulist kultuurialast tähelepanu, tekivad uued kultuurivaldkonna teenused ning -sündmused. Maakondlikud kultuuriobjektid leiavad suuremat kasutust.
K1	Juhendajate ettevalmistamise ja värbamise tugisüsteemi käivitamine	Toetab kultuurikollektiivide võimekust, kasvatab rahvakultuuri harrastajate hulka, tekitab mitmekesisemaid valikuvõimalusi, loob eeldused maakonna kultuurialase infrastruktuuri tõhusaks ärakasutamiseks. Maakondlikult tunnustatakse juhendajaid nende töö eest.
K1	Kultuuritaristu keskkonnasõbralik ja säästlik arendamine ja kaasajastamine	Kaasaegne kultuuritaristu võimaldab omavalitsustel ja kultuurivaldkonnas tegutsejatel saavutada paremat koostööd ning avardada kultuuriharrastuse ja kultuuritarbimise võimalusi. Kaasaegne kultuuritaristu võimaldab korraldada suurüritusi. Taristu vastab säästva arengu põhimõtetele.
K1; E1; T1	Kultuurielu sidustamine teiste valdkondaega (nt ühistransport, turism, haridus)	Avardab kultuurivaldkonna tegutsemist, loob uusi kultuuriharrastuse võimalusi,

		kasvatatakse kultuuritarbimist. Ühistranspordi korraldus pakub tuge kultuurivaldkonna tegevustele.
--	--	--

Tegevused arengusuundade raames kavandatakse käesoleva strateegia lisaks oleva „Tegevuskavaga 2023 – 2029“.

3.1.4. Spordivaldkonna eesmärgid ja arengusuunad

Valdkond rohepöörde kontekstis

Spordivaldkonna kokkupuude rohepöördega toimub ennekõike valdkondliku infrastruktuuri energiatõhususe kontekstis. Samas on edukad sportlased ka arvamusiidrid, kes saavad olla kliimasõbralikkuse saadikuteks.

Spordivaldkonna eesmärk Sp1

Aastaks 2035 pakub Ida-Virumaa mitmekesiseid liikumis- ja sportimisvõimalusi nii oma maakonna liikumishuvilistele kui ka maakonnavälistele sportlastele ja liikumishuvilistele. Maakonnas toimuvad atraktiivsed üle-eestilised ja rahvusvahelised spordiüritused, mis toovad maakonda inimesi väljastpoolt.

Tabel 12. Spordivaldkonna eesmärgi Sp1 mõõdikud ja sihid

Mõõdik	Baasväärtus	2020/2021	Siht 2035
Liikumisharrastajate arv	8723 (2016)	12 061 (2021, Eesti spordiregister) + 1047 (2020, rahvatantsijad) 9,94% rahvastikust	15% rahvastikust
Spordiobjektide arv ⁷		301 ⁸	400
Eesti meistriliigas osalevate võistkondade arv	2	5	7
Kvalifitseeritud treenerite arv	213 (2018), neist 141 EOK toetusega	243 (2021)	250

⁷ Eesti spordiregister

⁸ 2021 aasta seisuga

Eesmärgi saavutamist mõõdetakse nelja mõõdikuga:

- Liikumisharrastajate arv – liikumisharrastajate arv ja osakaal elanikkonnast näitab maakonna spordielu aktiivsust. Harrastajate arvu kajastab Eesti spordiregistris. Mõõdiku sihiks on kahaneva elanikkonna tingimustes suurendada spordiharrastajate osakaalu maakonna elanike hulgas;
- Spordiobjektide arv – mõõdik näitab spordiobjektide arvu, mis loob eeldused kvaliteetseks ja mitmekesiseks võistlusspordi harrastuseks ja rahvaspordi arendamiseks. Mõõdiku sihid määratletakse valdkondliku arengukokkuleppega, kuid eeldavad objektide arvu mõõdukat kasvu;
- Eesti meistriliigas osalevate võistkondade arv – meistriliigas osalevate võistkondade arv näitab maakonna võimekust tegutseda tippspordis võistkondlikel aladel. Sihiks on vähemalt kahe uue kõrgliiga meeskonna tekkimine maakonda;
- Kvalifitseeritud treenerite arv – hinnatakse kvalifitseeritud treenerite hulka. Sihiks on treenerite arvu säilitamine samal tasemel;

Tabel 13. Spordivaldkonna eesmärgi Sp1 saavutamist toetavad arengusuunad

Kood, mida toetab	Arengusuund	Selgitus
E3	Sporditaristute arendamine vastavalt maakondlikule kokkuleppele	Toetab nii tippspordi kui harrastusspordi võimaluste mitmekesisust ning loob eeldused oluliste spordisündmuste läbiviimiseks. Pakub eeldusi uute kõrgliiga meeskondade tekkeks ning headeks spordisaavutusteks. Sporditaristu loob eeldused oluliste spordisündmuste ja rahvusvaheliste spordivõistluste läbiviimiseks. Eeldab kokku lepitud taristu nimistut. Vajab toimimismudeli väljatöötamist ja rakendamist.
E3; E1; T1	Spordielu sidustamine teiste valdkondaega (nt turism, haridus, sotsiaalvaldkond, kolmas sektor, ettevõtlus jm)	Propageerib spordiharrastust, loob uusi ettevõtlusvõimalusi ning mitmekesistab hariduse kvaliteeti.
E3; S1; H1	Liikumisharrastust edendavate programmide rakendamine haridusasutustes	Liikumisharrastusi edendavate programmide, nt „Liikuma kutsuv kool“, „Sport koolis“ jms juurutamine maakonna õppeasututesse alates lasteaiast kuni kõrgharidusasutusteni.
E3; S1	Liikumisharrastust arvestava ja liikuma kutsuva avaliku ruumi kujundamine	Avaliku ruumi (taristu) kujundamine viisil, mis soodustab maksimaalselt füüsilist aktiivsust ning lisaks liikumisvõimaluste pakkumisele ka kutsub liikuma.

E3; S1	Veteranspordi võimaluste arendamine, asjakohaste terviseedenduslike programmide rakendamine	Soodustab vanemate inimeste spordi- ja liikumisharrastusi, arendab põlvkondade vahelist sportimist.
E3; S1	Invaspordivõimaluste ühine edendamine	Toimub parasportlastele vajalike spetsiifiliste võimaluste ühine loomine ja arendamine.

Tegevused arengusuundade raames kavandatakse käesoleva strateegia lisaks oleva „Tegevuskavaga 2023 – 2029“.

3.1.5. Noorsootöö valdkonna eesmärgid ja arengusuunad

Valdkond rohepöörde kontekstis

Noorsootöö valdkond suhestub olulisel määral rohepöördega. Noored on enim teadlikud kliimaprobleemidest ning nende teadlikkust ja motivatsiooni saab kasutada laiema ühiskondliku teadlikkuse kujundamise eesmärgil. Noorte ja noorsootöö võrgustiku abil on võimalik kujundada maakondlikku rohevõrgustikku, mis toetaks rohepöõret.

Noorsootöö valdkonna eesmärk N1

Noorsootöö osapoolte koordineeritud jõupingutused loovad olukorra, kus noored osalevad aktiivselt ning tulemuslikult kogukonna ja kohaliku omavalitsuse elus.

Tabel 14. Noorsootöö valdkonna eesmärgi N1 mõõdikud ja sihid

Mõõdik	Baasväärtus	2020/2021	Siht 2035
Maakondliku võrgustikuga liitunud noorsootööga seotud asutused ja projektid	Täpsustatakse valdkondliku arengudokumendi raames	Täpsustatakse valdkondliku arengudokumendi raames	Täpsustatakse valdkondliku arengudokumendi raames
Noorte volikogude arv	1	5	Kõigis maakonna omavalitsustes
Eriala kvalifikatsiooniga noorsootöötajad (eriala kõrgharidus ja/või noorsootöötaja kutse)		Täpsustada kutsekomisjoni (HARNO) ja KOV NT eest vastutava ametnikuga – baasväärtus 30%	70%
Täiend- ja tasemeõppes osalenud noorsootöötajate arv		Täpsustada KOV NT eest vastutava ametnikuga	70% Ida-Virumaa noorsootöötajatest on viimase kolme aasta jooksul osalenud

viimase kolme aasta jooksul			
-----------------------------	--	--	--

Noorsootöö valdkonna eesmärgi saavutamist hinnatakse nelja mõõdiku abil:

- Maakondliku võrgustikuga liitunud noorsootööga seotud asutused ja projektid – noorsootöö valdkonnas tegutsejad vajavad paremat maakondlikku koordineerimist ning loovad oma koostöökokkuleppe, mis annab mõõdikule ka sisu ning näitab kokkuleppesse hõlmatud ja tegevusi koordineerivate tegutsejate hulka valdkonnas;
- Noortevolikogude arv – noorte kaasamist kohalikku ellu iseloomustab noortevolikogude arv. Eeldatavasti näitab noortevolikogude toimimine omavalitsustes noorte aktiivsust kohalikus elus kaasalöömisel;
- Eriala kvalifikatsiooniga noorsootöötajad (eriala kõrgharidus ja/või noorsootöötaja kutse) – Ida-Virumaal on vaja rohkem erialase kvalifikatsiooniga noorsootöötajaid, kes muudaksid maakondliku noorsootöö professionaalsemaks;
- Täiend- ja tasemeõppes osalenud noorsootöötajate arv viimase kolme aasta jooksul – noorsootöötaja erialast meisterlikkust iseloomustab pidev enesetäiendamine.

Tabel 15. Noorsootöö valdkonna eesmärgi N1 eesmärgi saavutamist toetavad arengusuunad

Kood, mida toetab	Arengusuund	Selgitus
N1	Noortevolikogude loomine	Noori innustatakse noortevolikogusid looma ning omavalitsustega tihedamalt koostööd tegema. Suurem noorte aktiivsus kogukonnas seob neid tugevamalt kodukohaga.
N1	Noorsootööga seotud osapoolte tõhus koordineerimine ja infovahetus	Erinevad noorsootöö valdkonnas tegutsejad sõlmivad omavahelise kokkuleppe maakondliku noorsootöö koordineerimiseks, spetsialiseerumiseks ning dubleerimise vältimiseks.
N1; E1	Õpilasmalevate liikumise edendamine	Omavalitsuste, ettevõtete ja asutuste koostöös korraldatakse õpilasmalevaid. Toimub malevaliikumise edendamine ja laiendamine.
N1	Noorsootöö teenuste arendamine	Hinnatakse noorsootöö teenuste toimivust ja kompleksust. Toimub noorsootöö teenuste koordineeritud arendamine, sh noortekeskuste, religioossete ühenduste, vabatahtlike ühenduste, Katseliidu jt baasil.
N1	Noorsootöö materiaalse baasi arendamine	Toimub noortekeskuste, noortetubade jt noorsootöö infrastruktuuri elementide kaasajastamine ja arendamine.
N1	Noorsootöötajate erialane enesearendamine	On loodud kutseala kogukond. Omavalitsustel on kaardistatud täiendkoolituse ja tasemeõppe süsteem

		koostöös ülikoolidega. Omavalitsuses on loodud noorsootõtjate enesetäiendamise süsteem. Noorsootõtja kvalifikatsiooni kriteeriumitena arvestatakse erialast kõrgharidust ja/või noorsootõtja kutset ning see on seotud palgaastme süsteemiga.
--	--	---

Tegevused arengusuundade raames kavandatakse käesoleva strateegia lisaks oleva „Tegevuskavaga 2023 – 2029“.

3.2. Majandus ja ettevõtlus

3.2.1. Majandusvaldkonna eesmärgid ja arengusuunad

Valdkond rohepöörde kontekstis

Majandusvaldkond on rohepöörde esimene siht. Valdkonna toimimine tuleb ümber kujundada kasvuhoonegaaside emiteerimisel kliimaneutraalseks ning valdkonna kasv tuleb lahti siduda loodusressursside kasutamisest. Valdkonnasisest (eelkõige energeetika ja energiatõhusus) ümberkujundamist käsitleb põhjalikumalt maakonna roheplaan (plaan G).

Majandusvaldkonna eesmärk E1

Aastaks 2035 toimib Ida-Virumaal mitmekesine, tugevatel ettevõtlikkushoiakutel tuginev ning suure lisandväärtuse loomist soodustav ettevõtluskeskkond.

Tabel 16. Majandus- ja ettevõtlusvaldkonna eesmärgi E1 moodsikud ja sihid

Moodsik	Baasväärtus	2020/2021	Siht 2035
Maakonna SKP ja maailmaturu nafta hinna korrelatsioon	tugev	tugev ⁹	minimaalne
Keskmine brutokuupalk	6. maakond Eestis (2018, I kv)	7. maakond Eestis 2019	3. maakond Eestis, vähemalt 90% Tallinna keskmise brutokuupalga tasemest
Ettevõtlusaktiivsus	15. maakond Eestis	15. maakond Eestis	7. maakond Eestis
Ettevõtete müügitulu (20 ja enam töötajat)	1 793 691 tuh eurot (2016)	2 257 680,6 tuh eurot 2018 (kasv üle 10% aastas)	Kasv 10% aastas

⁹ 2019 aasta andmed peaks aga näitama trendi, kas sõltuvus väheneb.

Teenuste sektori maht jooksevhindades	557, 9872 mln eurot (2016)	535,6 mln eurot (2018)	+ 250 mln eurot ¹⁰
Hõive määr (vanus 16 kuni pensioniiga)	64% (2017)	68,9%	66% ¹¹

Majandus- ja ettevõtlusvaldkonna eesmärki hinnatakse kuue mõõdiku alusel:

- Maakonna SKP ja maailmaturu nafta hinna korrelatsioon – Ida-Virumaa majandusnäitajad on põlevkivisektori olulise mõju tõttu seni tihedas korrelatsioonis maailmaturu naftahindadega, maakonna majanduse mitmekesisustumisel eeldatavasti selline korrelatsioon väheneb. Sihiks on vastava korrelatsiooni nõrgenemine;
- Keskmine brutokuupalk – keskmine brutokuupalk näitab majanduses toodetavat lisandväärtust ning keskmisest kõrgem palgatase omab positiivset mõju sisserändele. Sihiks on jõuda Tallinna brutokuupalga tasemele oluliselt lähemale ning tõsta maakonna positsiooni maakondade võrdluses;
- Ettevõtlusaktiivsus – kõrge ettevõtlusaktiivsus näitab maakonna majanduse head käekäiku ning mitmekesisust. Ida-Virumaa on hetkel maakondade lõikes selgelt viimasel kohal. Sihiks on saavutada murrang maakonna ettevõtlusaktiivsuses ning jõuda sellega Eesti keskmisele tasemele;
- Ettevõtete müügitulu (20 ja enam töötajat) – ettevõtete müügitulu näitab ettevõtete käekaiku ja müügitulu kasv maakonna majanduse kasvamist ning tulu suurenemist. Sihiks on jõuda ettevõtluskeskonnani, kus ettevõtete müügitulu kasvab vähemalt kümnendiku võrra;
- Teenuste sektori maht jooksevhindades – Ida-Virumaa majanduses omab valitsevat mõju tootmissektor ning maakonna teenuste mitmekesistamiseks ja elukeskkonna parandamiseks tuleb kasvatada maakonnas teenussektorit. Sihiks on suurem teenuste sektori maht jooksevhindades;
- Hõive määr (vanus 16 kuni pensioniiga) – näitab tööga hõivatute osakaalu ning sihiks on vananeva rahvastiku tingimustes hoida seda vähemalt praegusel tasemel.

Tabel 17. Majandus- ja ettevõtlusvaldkonna eesmärgi E1 saavutamist toetavad arengusuunad

Kood, mida toetab	Arengusuund	Selgitus
E1; T1	Maakonna ettevõtluse mitmekesistamine	Uute põlevkivisektorist sõltumatute tootmiste ja teenuste loomine maakonda, välisinvesteeringute kaasamine, tööstus- ja ettevõtlusalade rohepöörde projektide edendamine ja uue ettevõtluse soodustamine aitab kasvatada ettevõtlusaktiivsust ning leida uusi äri võimalusi.
E1; K1; H1; H2	Keskkonnasõbralikkuse arendamine	Keskkonnasäästlikkuse kasvatamise programmid parandavad ettevõtjate konkurentsivõimet ning avavad uusi

¹⁰ Perioodil 2006-2016 a lisandus ca 141 mln eurot.

¹¹ Arvestusega, et pensionäride hulk maakonnas kasvab, kuid eeldusel, et nad on tööturul aktiivsemad.

		turge. Seeläbi kasvavad palgad ning paraneb elukeskkond. Maakonnas toimub rohepööre.
E1; ET1	Taastuenergia võrgustike ja salvestusvõimaluste arendamine	Taastuenergia võrgustike rajamine aitab maakonnas rohepööret ellu viia.
E1; ET1	Sinimajanduse arendamine (mere- ja veeressursside kasutamine majanduse arenguks)	Toimuvad mere ja teiste veekogude põhised arendustegevused maakonna majanduse mitmekesistamiseks ja elavdamiseks.
E1; T1	Ringmajanduse arendamine	Ringmajanduse arendamiseks on maakonnas eeldused olemas suure hulga kaevandamis- ja põlevkivi-töötlemisjääkide olemasolu tõttu. Edukus selles valdkonnas parandab elukeskkonda, mitmekesistab maakonna tootevalikut ning loob uusi ettevõtlusvõimalusi.
E1; H2	Tootmise automatiseerimine ja digitaliseerimine	Tugi tootmise automatiseerimisele ja digitaliseerimisele võimaldab kasvatada ettevõtete konkurentsivõimet ja lisandväärtust. Valdonna arendamine saab toimida koostöös ülikoolidega.
E1; K1	Õiglase ülemineku elluviimine	Toimub rohepöördest tulenevate negatiivsete sotsiaalmajanduslike mõjude leevendamine õiglase ülemineku programmi toel.
E1; H2	Valdkondade vahelise innovatsiooni arendamine	Toetatakse innovatsiooni koostöös ülikoolidega ning erinevate valdkondade ettevõtetega, mis kasvatab ettevõtete konkurentsivõimet ja suurendab toodangu lisandväärtust.
E1; H1	Haridusasutuste ja ettevõtete koostöö parandamine, (sh Põlevkivi Kompetentsikeskuse ja kompetentsikeskuse VIDRIK arendamine vastavalt uutele väljakutsetele)	Ettevõtete kaasamine haridusprotsessi võimaldab tõhusalt kujundada koolides ja lasteaedades ettevõtlikkushoiakuid. See omakorda omab perspektiivis positiivset mõju ettevõtlusaktiivsusele maakonnas.
E1; H1	Töäjõu kvalifikatsiooni kasvatamine	Ettevõtjatele (nii alustavatele kui ka tegevatele) tasuta, aga suunatult ettevõtluspõhise riigikeele kursuste pakkumine, mis kasvatab maakonnas tegutsevate ettevõtete lisandväärtust.
E1; H2	Unikaalsete õppekavade, (sh mikroraadide ja täienduskoolituste) väljaarendamine maakonnas erinevatel haridusastmetel	Unikaalsed taseme- täiend- ja ümberõppekavad võimaldavad maakonnas mitmekesistada ettevõtlusvõimalusi.

E1; H2	Tehnilise ja loodusteadusliku huvihariduse laiendamine	Koostöö ettevõtete ja huviharidusasutuste vahel aitab noortel kujundada huvi tehnikamaailma ning inseneriõppe vastu, kasvatab perspektiivis ettevõtlusaktiivsust ning tööjõu kvaliteeti.
E1	Ettevõtluse tugiteenuste arendamine (sh erinevad ettevõtlus- ja tööstusinkubaatorid, kõrgkoolidega seotud erialased konsultatsiooni- ja inkubatsiooniteenused)	Ettevõtluse tugiteenuste erinevad vormid on orienteeritud erinevatele ettevõtjate sihtgruppidele ning aitavad nii uusi ettevõtteid luua kui ka olemasolevaid arendada. Seeläbi suureneb maakonna majanduse mitmekesisus, kasvab ettevõtlusaktiivsus ning ettevõtete toodetav lisandväärtus.
E1	Ettevõtjate võrgustumise soodustamine, (sh konverentside, ühisprojektide jms läbiviimine)	Ettevõtjate võrgustumine maakonna sees ja kaugemal loob uusi äri võimalusi ning annab ideid ettevõtete arendamiseks ja loomiseks. Toetab ettevõtete lisandväärtuse kasvu ning seeläbi ka paremaid palkasid maakonnas.
E1	Ressursitõhususe kasvatamine	Ressursitõhususe programmid parandavad ettevõtjate konkurentsivõimet ning avavad uusi turge. Seeläbi kasvab ettevõtete toodetav lisandväärtus ning palgad maakonnas.
E1; T1	Võimaluste leidmine tootmiseks suletavate (ja riigiettevõtete omanduses olevate) tööstusalade uuskasutuseks	Toimub piirkonna kasumlike riigiettevõtete (regionaal)investeeringute suunamine nii suletavate tööstusobjektide kui ka jäätme hoidlaobjektide uuskasutusse.

3.2.2. Ettevõtlusvaldkonna eesmärgid ja arengusuunad

Valdkond rohepöörde kontekstis

Ettevõtlusvaldkonda mõjutab rohepööre otseselt. Valdkonna arendamisel on oluline maakonna ettevõtlust mitmekesistada eelkõige selliste ettevõtetega, mis tegutsevad kliimasõbralikult ning on seetõttu pikemas perspektiivis konkurentsivõimelised. Maakonnas tuleb tekitada rohetehnoloogiasektor.

Ettevõtlusvaldkonna eesmärk E2

Ida-Virumaa ettevõtlus on mitmekesine, innovatiivne ja konkurentsivõimeline

Tabel 18. Ettevõtlusvaldkonna eesmärk E2

Mõõdik	Baasväärtus	2020/2021	Siht 2035
Ettevõtete müügitulu	2 121 254,6 (2019)	1 772 101,9 (2020)	10% kasvu aastas

Ettevõtlusvaldkonna arendamise eesmärgid ja tegevused on kirjeldatud maakonna äriplaanis (plaan B).

MISSIOON: Luua Ida-Virumaale soodsad võimalused ettevõtlusega tegelemiseks, et mitmekesistada Ida-Virumaa ettevõtlust ning vähendada piirkonna sõltuvust ühest tööstusharust.

VISIOON: 2030+ on Ida-Virumaa Euroopa Liidu välispiiril asuv avatud majandus- ja investeerimispiirkond, kus on soodne keskkond kõrgtehnoloogiliste ja kasumlike mitmekesise ettevõtlusprofiiliga äride tekkeks ja arenguks.

https://www.ivia.ee/wp-content/uploads/2021/01/Ida-Viru-MK-ariiplaan_19.01.2021_v3.pdf

Rohepöörde käigus arendatakse CCS-CCU tehnoloogiaid. Seda kirjeldab maakonna süsinikuplaan (plaan C).

https://www.ivia.ee/wp-content/uploads/2021/01/Ida-Viru_CO2_kasutamise_strateegia.pdf

Ettevõtlusvaldkonna eesmärk E3

Ida-Virumaal toimib 2035. aastal mitmekesine ja äriiselt edukas loomemajanduse klaster.

Tabel 19. Ettevõtlusvaldkonna E3 mõõdikud ja sihid strateegiaperioodi lõpuks

Mõõdik	Baasväärtus	Siht 2035
Loomemajandusettevõtete arv ¹²	Väärtus täpsustamisel	Siht täpsustumisel

¹² Definitsioon vajab täpsustamist loomemajandusklastri koostöö mudeli kirjeldamise käigus.

Loomemajandusettevõtete käive ¹³	Väärtus täpsustamisel	Siht täpsustumisel
---	-----------------------	--------------------

Eesmärgi saavutamist hinnatakse kahe mõõdikuga:

- Loomemajandusettevõtete arv - selleks koostatakse valim Ida-Virumaal tegutsevatest loomemajandusettevõtetest;
- Loomemajandusettevõtete käive – hinnatakse valimi ettevõtete käivete dünaamikat.

Tabel 20. Ettevõtlusvaldkonna eesmärgi E3 saavutamist toetavad arengusuunad

Kood, mida toetab	Arengusuund	Selgitus
K1; E1; T1	Kultuuriettevõtluse ja loomemajanduse arendamine	Avab kultuurivaldkonna äripotentsiaali, elavdab kultuurielu ja loomemajandust. Kasvatab inimeste kultuurielus osalemist võimaluste mitmekesistamise kaudu. Mitmekesistab maakonna ettevõtlust.
K1; E1; T1	Filmivaldkonna arendamine maakonnas	Toimub filmivaldkonna ettevõtluse arendamine sobiva start-up keskkonna loomise, asjakohaste haridusvõimaluste ja filmivaldkonna inkubatsioonikeskuse kaudu.

3.2.3. Turismivaldkonna eesmärgid ja arengusuunad

Valdkond rohepöörde kontekstis

Rohepöörde mõjud turismisektoris alles hakkavad tunda andma. Seetõttu on vaja turismisektori arendamisel teadlikult kujundada teenuste kliimasõbralikkust ning valmis olla rohepöördest tuleneva turistide liikumise muutuseks, samuti ka turismiteenuste nõudluse muutuseks.

Turismivaldkonna eesmärk T1

Aastaks 2035 on Ida-Virumaa Tallinna järel esimene turismisihtkoht Eestis.

¹³ Definitsioon vajab täpsustamist loomemajandusklastri koostöö mudeli kirjeldamise käigus.

Tabel 21. Turismivaldkonna eesmärgi T1 mõõdikud ja sihid

Mõõdik	Baasväärtus	2020/2021	Siht 2035
Majutatute ööbimiste arv	393 178 (2017)	310 537	1 000 000
Voodikohtade arv	4106	3947	6000 ¹⁴

Turismivaldkonna eesmärgi saavutamist mõõdetakse kahe mõõdikuga:

- Majutatute ööbimiste arv – arvestab maakonna majutusasutustes veedetud öid. Sihiks on 1 mln ööbimist strategiaperioodi lõpuks;
- Voodikohtade arv – mõõdik näitab, kui palju voodikohti on maakonnas turistidele kättesaadav. Sihiks on 1 mln ööbimise saavutamiseks vajalik voodikohtade arv, kui majutusasutuste täituvuse protsent oleks ca 60%.

Tabel 22. Turismi eesmärgi T1 saavutamist toetavad arengusuunad

Kood, mida toetab	Arengusuund	Selgitus
T1; E1	Turismiklastri arendamine ja laiendamine	Turismiklaster koosneb turismiettevõtetest ning kohalikest omavalitsustest. Senise eduka koostöökogemuse edasiarendamine ja laiendamine toetab turismivaldkonna sihtide saavutamist.
T1; E1	Hooajalisuse leevendamine	Uute hooajaväliste toodete turule toomise toetamine, hooajaväliste suuremastaabiliste sündmuste loomine ja nende toimumise tagamise rakendamine toetab majutusasutuste täituvust hooajavälisel perioodil ning kasvatab turistide ööbimiste arvu maakonnas.
T1	Sihtkoha turundustegevuste pidev rakendamine, maakonna maine parandamine	Jätkub turundustegevus prioriteetsetel sihtturgudel – siseturul, Soome ja Läti turgudel, võimalusel ka laiematel turgudel. See aitab kasvatada ööbimiste arvu maakonnas ja loob eeldused investeeringuteks uutesse majutuskohtadesse.
T1; E1	Turismiettevõtjate maksimaalne kaasamine koostöösse	Ettevõtjate koostöö võimaldab parandada turistidele pakutavaid elamusi ning toodete paketeerimisel nutikalt spetsialiseeruda.

¹⁴ Suhtarv eeldusel, et senine voodikohtade arv tagab senise ööbimiste arvu täituvusega 37%, aga sihiks oleks ca 60% täituvus.

		Kvaliteetsemad turismitooted kasvatavad ööbimiste arvu maakonnas ning toetavad maakonna turunduslike jõupingutusi.
T1; E1; K1	Uute investeeringute kaasamine majutuskohtade ja turismiobjektide rajamisse	Määratud ööbimiste arvu saavutamiseks tuleb laiendada maakonna majutusasutuste baasi ja turismikeskkonda kujundavaid tegevusi ning investeeringuid. Selleks käivitatakse sihitud turismisektori investeeringute kaasamise programmid, mis toetavad voodikohtade ja turistide arvu kasvu maakonnas.
T1; K1	Veeteede aktiivne kasutuselevõtt, väikesadamate arendamine ning nende ligipääsetavuse parandamine	Parandab ja mitmekesistab maakonna turismiteenuste paketti, loob ühelt poolt võimalused ligipääsuks veeteede kaudu, kuid teisalt parandab rannapealset elu- ja ettevõtluskeskkonda. Toetab ööbimiste arvu kasvu maakonnas.
T1	Veega seotud atraktsioonide ja veespordi arendamine	Mitmekesistab maakonnas pakutavat turismiteenuste paketti, loob eeldused suuremaks ööbimiste arvuks maakonnas.
T1; ET1; E1; K1	Transpordiihenduste tugevdamine – laeva- ja lennuühenduse loomine, rongi ja bussiliikluse tihendamise, (sh maakonnasisene bussitransport objektidele ja tagasi)	Reisiliiklus Eesti ja Soome vahel ning võimalus liikuda tšarterlennuga avardab oluliselt maakonna turismisektori potentsiaali ning loob eeldused ööbimiste arvu ja turismisektori investeeringute kasvuks.
T1; E1; K1	Peipsi põhjaranniku väärtustamine ja ettevõtluseks vajaliku taristu rajamine	Avab äri võimalused seni äriliselt vähe kasutatud piirkonnas, suurendab maakonnas pakutavate turismiteenuste arvu ning parandab nende kvaliteeti. Aitab suurendada ööbimiste arvu maakonnas.
T1; E1	Narva jõe veeteede välja arendamine	Narva jõe veeteede välja arendamine tasemeni, kus oleks võimalik veeteed mööda liikuda Soome lahest Peipsi järvele ning vastupidi.
T1	Teenuste ja toodete arendamine	On vajalik ööbimiste arvu hoidmiseks ja kasvatamiseks. Teenuste ja toodete paketi arendamine ning värskena hoidmine loob eeldused korduvkülastusteks ja parandab klientide rahulolu.
T1	Kompetentside arendamine	Teenuste ja toodete arendamiseks ning kvaliteetseks pakkumiseks ja asjakohasteks turundustegevusteks

		vajalikud koolitusprogrammid aitavad parandada teenuste kvaliteeti ning suurendada ööbimiste arvu maakonnas.
T1; E1	Turismiteenuste innovaatsilisuse kasvatamine, digi- ja rohepöörde läbiviimine turismisektoris	Toimub konkurentsivõime arendamiseks ning uute turgude hõlvamiseks vajalik turismiteenuste ja turismiga seotud teenuste kaasajastamine, kliimajalajälje vähendamine ning teenuste maksimaalne digitaliseerimine.
T1; ET1; Sp1	Universaalse disaini põhimõtete rakendamine turismi ja rekreatsioonitaristu ning teenuste arendamisel	Toimub piiratud liikumisvõimaluste ja muude erivajadustega inimestele sobiva turismi ja rekreatsioonitaristu rajamine ning seda toetavate teenuste arendamine.

Tegevused arengusuundade raames kavandatakse käesoleva strateegia lisaks oleva „Tegevuskavaga 2023 – 2029“.

3.3. Elukeskkond ja taristu

Valdkond rohepöörde kontekstis

Elukeskkonna ja taristu kujundamisel tuleb muuta senist lähenemist kliimasõbralikumaks, mis tähendab kergliiklusvõimaluste avardamist, elektriautode kasutamise hõlbustamist, energiatõhusust hoonete renoveerimisel, kliimasõbraliku ühistranspordi ja üldise taristu kujundamist.

Elukeskkonna ja taristu eesmärk ET1

Aastaks 2030+ on Ida-Virumaal keskkonnasõbralik, kaasaegne ning kvaliteetne elu- ja ettevõtluskeskkond, mis tugineb puhtale looduskeskkonnale, moodsale ja mitmekesisele taristule ning kaasaegsetele energialahendustele.

Tabel 23. Elukeskkonna ja taristu eesmärgi ET1 mõõdikud ja sihid

Mõõdik	Baasväärtus	2020	Siht 2035
Rändesaldo	-1616 (2016, Statistikaamet)	-861 (2019, sise- ja välisränne kokku)	0
Keskmine brutokuupalk	6. maakond Eestis (2018, I kv), 71% Tallinna brutokuupalgast	7. maakond Eestis 2019	3. maakond Eestis, 90% Tallinna brutokuupalgast

Ajakulu Tallinnasse kui transpordisõlme jõudmiseks	Jõhvi – Tallinn (Ülemiste 1,35 h) 1.45 h rongiga	Sama Sama	Jõhvi – Tallinn (Ülemiste) 0,75 h rongiga, Narva-Tallinn (Ülemiste) 1 h, kaubamahu kasv min 10%.
Sillamäe sadama kaubavedude maht	Kaubamaht Sillamäe sadamas 6320 tuh tonni ¹⁵ (2016)	Sillamäe sadama kaubamaht 10 490 tuh tonni ¹⁶	Sillamäe sadama kaubamahu kasv
Ajakulu maakondlike teenusteni jõudmiseks			Kuni 30 min
Kinnisvara (elukondliku) hind vs eesti keskmine	Oluliselt madalam	Oluliselt madalam	Üle keskmise
Rahulolu elukeskkonnaga (väga rahul ja pigem rahul)		69,5%	84,6% ¹⁷
Rahulolu juhtimise ja kaasamisega (väga rahul ja pigem rahul)		39,5%	64,7% ¹⁸

Elukeskkonna ja taristu eesmärgi hindamiseks kasutatakse kaheksat mõõdikut:

- Rändesaldo – kirjeldab komplekselt maakonna elu- ja ettevõtluskeskkonna kvaliteeti võrdluses teiste piirkondadega. Kui maakonna ettevõtluskeskkond pole piisavalt hea, ei saa maakonna ettevõtted maksta piisavalt kõrget palka, kui maakonna elukeskkonna kvaliteet (sh erinev taristu) ei vasta inimeste nõudmistele, on rändesaldo negatiivne. Mida kvaliteetsemad on elu- ja ettevõtluskeskkond, seda positiivsem on eeldatavasti rändesaldo. Sihiks oleks rändesaldo 0 viimine strateegiaperioodi lõpuks.
- Keskmine brutokuupalk – iseloomustab ettevõtluskeskkonna kvaliteeti, mis omakorda sõltub olulisel määral seda toetava taristu kvaliteedist ning kaupade ja teenuste loomise ja tarnimise võimalustest. Suurem keskmine palk võimaldab pakkuda maakonnas laiemat ja kvaliteetsemat teenuste valikut, parandades seeläbi ka elukeskkonda.
- Ajakulu Tallinnasse kui transpordisõlme jõudmiseks – iseloomustab elu- ja ettevõtluskeskkonda, kuna pakub ettevõtetele võimalust kiiremini oma toodetega kliendini jõuda. Kiired ühendused pakuvad elanikele paremaid võimalusi valida endale sobiv töökoht ka väljaspool maakonda elukohta vahetamata. Sihiks on ühenduste kiirust olulisel määral kasvatada.
- Sillamäe sadama kaubavedude maht – sadama kaubamaht Eesti Sadamate Liidu andmetel.
- Ajakulu maakondlike teenusteni jõudmiseks – iseloomustab maakonna keskuste välise elukeskkonna kvaliteeti. Sihiks määratud 30 minutit haakub ka maakonna planeeringus toodud põhimõttega.

¹⁵ Eesti Sadamate Liidu andmetel

¹⁶ Eesti Sadamate Liidu andmetel

¹⁷ Praegune Eesti keskmine (2020)

¹⁸ Praegune Eesti keskmine (2020)

- Kinnisvara hind vs eesti keskmine – kinnisvara hind maakonnas on mitmetes kohtades moonutatud ning igal pool turg ei toimi. Kinnisvaraturu korrastamise edukust saab hinnata kinnisvara hinna tasemega. Sihiks on maakonna kinnisvara keskmine hind tasemel, mis ületab Eesti keskmist.
- Rahulolu elukeskkonnaga – allikas: Statistikaamet
- Rahulolu juhtimise ja kaasamisega – allikas: Statistikaamet

Tabel 24. Elukeskkonna ja taristu eesmärgi ET1 saavutamist toetavad arengusuunad

Kood, mida toetab	Arengusuund	Selgitus
ET1	Elukeskkonna oluline parandamine, (sh kliimasõbralik ühistransport)	Elukeskkonna parandamisele on suunatud programmid heakorra, kliimaneutraalse ühistranspordi ja muude teenuste arendamiseks. Need loovad elukeskkonna esteetilise ja funktsionaalse kvaliteedi. Vabatahtlik tegevus toetab elukeskkonna turvalisust ja teenuste kättesaadavust.
ET1; E1	Ettevõtluse tugiteenuste pakkumine	Toimub kõrgelt kvalifitseeritud töökohtade loomist toetavate programmide rakendamine investorite kaasamiseks, innovatsiooni edendamiseks ja ettevõtluse toetamiseks. Oluliseks rõhuasetuseks on üleminek kaasaegsetele kliimasõbralikele tehnoloogiatele, digitaliseerimine ja robotiseerimine.
ET1; E1; T1	Kiire ja mugava kauba ning inimeste liikumise tagamine (sh neljarealine Tallinna – Narva maantee, kiire rongiühendus ja rongiühenduse elektrifitseerimine, laevaiühendus Soomega, lennuväli (tšarterlendude ja uuenduslike lahenduste vastuvõtmise võimekusega). Teostatakse Tallinn-Narva suunal 2030. aastaks seotud sihtide vaheline liikuvusuuring ja optimaalse liikluslahenduse leidmiseks teostatavus-tasuvusanalüüs.	Koostöös riigiga toimub transpordiinfrastruktuuri arendamine ning uute kaupade ja teenuste transportimise võimaluste väljaarendamine, Eesti ja Soome vahelise laevaliikluse käivitamine, lennujaama rajamine.
ET1; E1; T1	Taristu arendamine minimaalse eraautode kasutamise suunas	Ühistranspordi- ja kergliiklutaristu eelisarendamine selleks, et perspektiivis minimeerida eraautode kasutamist. Teostatakse autovabade tsoonide loomist asulatesse.
ET1; E1; T1	Elektriautode laadimise võrgustiku väljaarendamine	Toimub elektriautode laadimiseks vajaliku kergelt kättesaadava ja

		ligipäasetava taristu väljaarendamine kogu maakonnas.
ET1	Looduskeskkonna seisundi kaitse ja parandamine, (sh veekogud ning jäätmekäitlus); rekreatiivse väärtusega metsade maksimaalne säilitamine ja säästlik majandamine	Võetakse kasutusele looduskeskkonna kaitse ja inimõjude vähendamise ning kaasaegse jäätmekäitluse programmid, millega tagatakse elanike kliima- ja keskkonnateadlikkuse tõus. Toimub veekogude ökosüsteemi taastamine, biolagunevatest jäätmetest kohapeal biometani tootmise võimaluste analüüsimine, biojätmete väärimise rajamine, ringmajandusprojektide teostamine.
ET1; E1; T1	Peipsi-äärse piirkonna (ning vajadusel ka teiste asjakohaste territooriumite) tehnilise taristu väljaarendamine tasemele, mis võimaldaks piirkonnas ettevõtluse arendamist	Peipsi järve puhkepiirkonnas toimub põhilise tehnilise taristu (vesi, kanalisatsioon, elektrivõimsused) väljaarendamine, et tekitada võimalusi piirkonda investeerimiseks.
ET1	Mobiilpositsioneerimise andmestikubaasil maakondliku mobiilsusmodeli analüüs	Teostatakse Telia poolt pakutavate mobiilsusandmete analüüsi (pendelränne jms).
ET1	Kohalike taastuenergiaühistute loomise toetamine	Toimub kohalike kogukondade julgustamine energiaühistute loomiseks ning taastuenergia tootmiseks.
ET1; E1; T1	Tööstusalade ja kaevandusalade väljaarendamine uues funktsionaalsuses, (sh kaevandusalade sulgemise järel veerežiimi muutustest tulenevate tagajärgede vältimine ja leevendamine)	Korraldatakse kaevandatud alade veerežiimi seiret ning vajadusel toimub leevendavate meetmete rakendamine, kaevandatud alade või taanduvate tööstusalade kasutuselevõtmine uues funktsioonis, samuti kaevandus- ja tööstusalade taaskasutuselevõtu hea tava väljatöötamine. ¹⁹
ET1; E1; T1	Maakonna väikesadamate võrgustiku arendamine	Toimub väikesadamate võimekuste keskkonnasõbralik kasvatamine, tehakse investeeringuid sadamate ja nende toimimist toetavasse infrastruktuuri, mis tagab ühise kõrge teenuste kvaliteedi.
ET1	Õiglase ülemineku raames suurte maakonna linnade kliimasõbralike keskküttelahenduste väljaarendamine	Toimub põlevkivisektori kokku tõmbumisega kaasneva jääksoojuse mahu vähenemisest tuleneva olukorra lahendamine ning

¹⁹ Tööstusalade sulgemise järel korrastatava ala reljeef ja pinnavormid peavad olema võimalikult looduslähedased, ohutud, varisemist vältivate kalletega ning korrastatud ilmega. Aladelt likvideeritakse prügi ning vajadusel takistatakse ligipääs.

		linnadele alternatiivsete kliimasõbralike keskküttelahenduste loomine.
ET1; E1	Kinnisvaraturu korrastamine (elukondlik, tööstus jm)	Teostatakse elukondliku kinnisvaraturu korrastamise programmid kasutusest väljas olevate hoonete lammutamise, elanike ümberasustamise jm kaudu. Toimub üürimajade/uute munitsipaaleluruumide ehitamine, õpilaskodude/ tudengite ühiselamute rajamine ning tööstuskinnisvara väljaarendamine kaasaegses kvaliteedis.
ET1	Ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arendamine	Toimub nõuetele vastava ühisveevärgi ja kanalisatsioonisüsteemide väljaarendamine väljaspool maakonna suuremaid keskusi.
ET1	Avaliku taristu (sh ja eelkõige haridus-, spordi- ja sotsiaalvaldkonnas) tänapäeva vajaduste ja tingimustega vastavusse viimine	Tulemuseks on optimaalse pinna ja ruumiprogrammiga kaasaegsed liginullenergia hooned.
ET1	Ühiskonna vajadustele ja roheline elukeskkonna põhimõtetele vastava kaasaegse ja sidusa avaliku ruumi (sh linnaruum) hoidmine ja parendamine	Tulemuseks on kaasaegse ja kvaliteetse elukeskkonna väljakujunemine ning kaasaegse linnaruumi areng maakonnas.
ET1	Piirkonna tuleohutuse tõstmiseks tulekustutusvee võrgu arendamine	Rajatud ja laiendatud on tulekustutusvee võrgustikku, (sh seni katmata aladel).
T1; ET1; Sp1	Universaalse disaini põhimõtete rakendamine turismi ja rekreatsioonitaristu ning teenuste arendamisel	Toimub piiratud liikumisvõimaluste ja erivajadustega inimestele sobiva turismi ja rekreatsioonitaristu rajamine ning seda toetavate teenuste arendamine.

Tegevused arengusuundade raames kavandatakse käesoleva strateegia lisaks oleva „Tegevuskavaga 2023 – 2029“.

IV Arengustrateegia seosed teiste arengudokumentidega

4.1. Seosed maakonna omavalitsuste arengukavadega

Tabel 25. Maakonna arengustrateegia seosed maakonna kohalike omavalitsuste arengukavadega

Omavalitsus	Seoste kirjeldus
Alutaguse vald	<p>Alutaguse valla arengukava 2021-2030 strateegilised eesmärgid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alutaguse vallas on ilus elada, valla taristu on kaasaegne ja avalik ruum atraktiivne ning omanäoline; • Alutaguse vallas on heal tasemel, kättesaadavad ning optimaalselt korraldatud avalikud teenused; • Alutaguse vald on tuntud puhkepiirkond ja Peipsi-äärne kuurort, kus on arenenud ettevõtlus. <p>Maakonna strateegia eesmärgid ja strateegilised tegevussuunad on seotud Alutaguse valla arengukava eesmärkidega. Maakonna arengustrateegia keskendub maakonna elu- ja ettevõtluskeskkonna kvaliteedi parandamisele (sh kergliikluse arendamine, väikesadamate arendamine, ettevõtluse tugiteenused), ühiste kvaliteetsete sotsiaaltenuste pakkumisele, hariduse kvaliteedi arendamisele, ettevõtluse kasvatamisele ning ühistele kultuuri- ja spordivaldkonna tegevustele. Maakonna arengustrateegia määratleb Peipsi põhjarannikut ja Kurtna järvistut oluliste rekreatsioonialadena, mis vajavad arendamist eelkõige turismivaldkonnas ning sellega seotud teenuste sektoris.</p>
Jõhvi vald	<p>Jõhvi valla arengukava 2023 – 2030 koos eelarvestrateegiaga 2022 – 2025. Jõhvi valla arengu üldeesmärk on rahvusvaheliselt konkurentsivõimelise inimest väärtustava keskkonna loomine, mis tugevdaks Jõhvit kui regionaalkeskust, oleks atraktiivne investeerijatele ning vastaks elanike ootustele ja vajadustele. Selleks on vaja:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ● parandada piirkonna mainet (tutvustada Jõhvit kui arenevat keskust); ● tõsta elukeskkonna kvaliteeti; ● parandada ettevõtluskeskkonda ja atraktiivsust investoritele ning selle kaudu töökohtade struktuuri ja kvaliteeti; ● tõsta elanikkonna ettevõtlikkust ja tööjõu kvaliteeti. <p>Maakonna strateegia eesmärgid ja strateegilised tegevussuunad on seotud Jõhvi valla arengukava üldeesmärgiga. Maakonna arengustrateegia keskendub oma eesmärkides ja strateegilistes arengusuundades elu- ja ettevõtluskeskkonna arendamise (sh transporditaristu, kergliiklus, tööstusalade investeeringud, ettevõtluse tugiteenused), hariduse kvaliteedi parandamisele ja ettevõtliku õppe arendamisele, kutseõppe ja ettevõtjate vahelise sideme parandamisele ning seeläbi tööjõu kvaliteedi parandamisele, ühiste sotsiaalteenustele, turismisektori ühisele arendamisele, majanduskeskkonna mitmekesistamisele ning ühistele kultuuri- ja spordivaldkonna tegevustele. Maakonna arengustrateegia sätestab lennuliiklusvõimaluste avamise kui olulise perspektiivi.</p>
Kohtla-Järve linn	<p>Kohtla-Järve linna arengukava 2016-2034 Kohtla-Järve linna strateegilisteks arengusuundadeks on:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● linna tervikliku elukeskkonna kvaliteedi parandamine – investeeringud füüsilise elukeskkonna ning avalike teenuste kvaliteedi parandamiseks; ● tööstusettevõtluse arengu toetamine – investeeringud tööstusalade väljaarendamiseks, tööstusettevõtete vajaduste toetamine; ● linna haldusterritoriaalse korralduse optimeerimine – koostöö korraldamine naaberomavalitsuste, maavalitsuse ja ministeeriumitega lahenduste väljatöötamiseks ning rakendamiseks. <p>Maakonna strateegia eesmärgid ja strateegilised tegevussuunad on seotud Kohtla-Järve linna strateegiliste arengusuundadega. Maakonna arengustrateegia keskendub oma eesmärkides ning strateegilistes arengusuundades elu- ning</p>

	<p>ettevõtluskeskkonna kvaliteedi parandamisele (sh transporditaristu, kergliiklus, tööstusalade investeeringud, ettevõtluse tugiteenused), hariduse kvaliteedi parandamisele ja ettevõtliku õppe arendamisele, maakonnas pakutava kõrghariduse kvaliteedi parandamisele, ühistele sotsiaalteenustele, turismisektori ühisele arendamisele, majanduskeskkonna mitmekesistamisele ning ühistele kultuuri- ja spordivaldkonna tegevustele.</p>
Lüganuse vald	<p>Lüganuse valla arengukava 2018-2028 strateegilised eesmärgid:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Lüganuse vallas on uuenduslikud ja tõhusalt korraldatud avalikud teenused; ● Lüganuse vald on edukas näide kaasaegse tööstuse, turismi ning turvalise ja inimsõbraliku elukeskkonna kombinatsioonist; ● Lüganuse vald on Eesti seikluspuhkuse lipulaev ja rahvusvaheliselt tuntud sportimispiirkond. <p>Maakonna strateegia eesmärgid ja strateegilised tegevussuunad on seotud Lüganuse valla strateegiliste eesmärkidega. Maakonna arengustrateegia keskendub oma eesmärkides ja strateegilistes arengusuundades elu- ning ettevõtluskeskkonna kvaliteedi parandamisele (sh transporditaristu, kergliiklus, tööstusalade investeeringud, ettevõtluse tugiteenused), hariduse kvaliteedi parandamisele ja ettevõtliku õppe arendamisele, ühistele sotsiaalteenustele, turismisektori ühisele arendamisele, majanduskeskkonna mitmekesistamisele, ühistele kultuuri- ja spordivaldkonna tegevustele. Maakonna arengustrateegia sätestab väikesadamate arengu ja turismiteenuste arengu kui olulise perspektiivi.</p>
Narva linn	<p>Narva linna arengukava 2035 strateegilised eesmärgid:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Narva on rohelist eluviisi toetav linn (Narva on roheenergeetika ja rohetööstuse eeskuju Eestis); ● Narva on elanikest hooliv linn (Narva on parim linn laste kasvamiseks ja parim linn väarikaks vananemiseks); ● Narva on heade sündmuste linn (Narva

	<p>on Euroopa kultuuripealinn 2037);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Narva on aktiivne, avatud ja kaasav linn (Narva on avatud uuendusliku juhtimisega linn). <p>Maakonna strateegia eesmärgid ja strateegilised tegevussuunad on seotud Narva linna strateegiliste eesmärkidega. Maakonna arengustrateegia keskendub oma eesmärkides ja strateegilistes arengusuundades elu- ning ettevõtluskeskkonna kvaliteedi parandamisele (sh transporditaristu, kergliiklus, tööstusalade investeeringud, ettevõtluse tugiteenused), hariduse kvaliteedi parandamisele ja ettevõtliku õppe arendamisele, maakonnas pakutava kõrghariduse kvaliteedi parandamisele, ühiste sotsiaalteenustele, turismisektori ühisele arendamisele, majanduskeskkonna mitmekesistamisele, ühistele kultuuri- ja spordivaldkonna tegevustele. Maakonna arengustrateegia sätestab väikesadamate arengu ja lennuliiklusvõimaluste avamise kui olulise perspektiivi.</p>
Narva-Jõesuu linn	<p>Narva-Jõesuu linna arengukava 2025 koos eelarvestrateegiaga 2021-2024 sätestab kuus strateegilist valdkonda:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ettevõtluskoostöö; • „tondilosside“ kordategemine, planeeringud, heakord ja metsa kaitse; • elanikkonna arvu tõstmine ja sündivuse soodustamine; • haridus ja lapsed; • hoolekanne ja sotsiaaltöö: heaolu ja teenuste tagamine; • taristu. <p>Maakonna strateegia eesmärgid ja strateegilised tegevussuunad on seotud Narva-Jõesuu linna strateegiliste eesmärkidega. Maakonna arengustrateegia keskendub oma eesmärkides ja strateegilistes arengusuundades elu- ning ettevõtluskeskkonna kvaliteedi parandamisele (sh transporditaristu, kergliiklus, tööstusalade investeeringud, ettevõtluse tugiteenused), hariduse kvaliteedi parandamisele ja ettevõtliku õppe arendamisele, maakonnas pakutava kõrghariduse kvaliteedi parandamisele, ühiste sotsiaalteenustele, turismisektori ühisele arendamisele, majanduskeskkonna mitmekesistamisele,</p>

	<p>ühistele kultuuri- ja spordivaldkonna tegevustele. Maakonna arengustrateegia sätestab väikesadamate arengu ja reisilaevaliikluse avamise.</p>
<p>Sillamäe linn</p>	<p>Sillamäe linna arengukava 2021-2025 koos eelarvestrateegiaga 2021-2025 sätestab kümme strateegilist eesmärki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Sillamäe linn on Ida-Virumaa kaubatranspordi ja turistide liikumisteede logistiline keskus; ● linnas on välja kujunenud rahvusvaheliselt atraktiivne ettevõtluskeskkond; ● Sillamäe on Läänemere regioonis tuntud turismisihtkoht; ● Sillamäel on hinnatud ja turvaline õpi- ja elukeskkond, mis suurendab nende elukvaliteeti; ● linna säilinud arhitektuuripärand ja uusehitiste kvaliteet tagavad linnamiljöö omapära kõrge miljööväärtuse ning on üheks linna identiteedi märgiks; ● linna arengut toetab kaasaegne ja keskkonnasõbralik tehniline infrastruktuur, esmatähtis on nõuetekohase vee- ja kanalisatsiooniteenuse tagamine ning autostumise ja liikluse intensiivistumisega kaasnevate transpordiküsimuste lahendamine; ● linnas tegutsevate ettevõtete, asutuste ja majapidamiste looduskasutus on jätkusuutlik, elanike tervist ja looduskeskkonda säästev; ● linna elanikele on tagatud kvaliteetsed ja mitmekesised avalikud teenused; ● efektiivne sotsiaalkaitse süsteem võimaldab linnaelanike vajadusi maksimaalselt rahuldada; ● kohaliku omavalitsuse tegevus linna arengu huvides on jätkusuutlik ning põhineb avaliku, era- ja mittetulundussektori partnerlusel. <p>Maakonna strateegia eesmärgid ja strateegilised tegevussuunad on seotud Sillamäe linna strateegiliste eesmärkidega. Maakonna arengustrateegia keskendub oma eesmärkides ja strateegilistes arengusuundades elu- ning ettevõtluskeskkonna kvaliteedi parandamisele</p>

	<p>(sh transporditaristu, kergliiklus, tööstusalade investeeringud, ettevõtluse tugiteenused), hariduse kvaliteedi parandamisele ja ettevõtliku õppe arendamisele, maakonnas pakutava kõrghariduse kvaliteedi parandamisele, ühiste sotsiaalteenustele, turismisektori ühisele arendamisele, majanduskeskkonna mitmekesistamisele, ühistele kultuuri- ja spordivaldkonna tegevustele. Maakonna arengustrateegia sätestab väikesadamate arengu ja reisilaevaliikluse avamise kui olulise perspektiivi.</p>
Toila vald	<p>Toila valla arengukava 2018-2030 strateegilised eesmärgid:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Toila on parima elukeskkonnaga vald Virumaal; ● Toila vallas on peamised avalikud teenused inimesele lähedal, uuenduslikud ning heal tasemel; ● Toila on rahvusvaheline turismisihtkoht ja kuurortpiirkond; ● Toila on ühtse ja aktiivse kogukonnaga ja koostööle avatud vald; ● Toila vallas on strateegiline, avatud ning kaasav juhtimine. <p>Maakonna strateegia eesmärgid ja strateegilised tegevussuunad on seotud Toila valla strateegiliste eesmärkidega. Maakonna arengustrateegia keskendub oma eesmärkides ja strateegilistes arengusuundades elu- ning ettevõtluskeskkonna kvaliteedi parandamisele (sh transporditaristu, kergliiklus, tööstusalade investeeringud, ettevõtluse tugiteenused), hariduse kvaliteedi parandamisele ja ettevõtliku õppe arendamisele, ühiste sotsiaalteenustele, turismisektori ühisele arendamisele, majanduskeskkonna mitmekesistamisele, ühistele kultuuri- ja spordivaldkonna tegevustele. Maakonna arengustrateegia sätestab väikesadamate ja turismiteenuste arengu kui olulise perspektiivi.</p>

4.2. Seosed riiklike arengudokumentidega

Regionaalse arengu tegevuskava (RATK) keskendub kolmele põhiülesandele:

- määratleb riigi regionaalse arengu peamised juurprobleemid, seostades need „Eesti 2035“ strateegiliste sihtide ja seiremõõdikutega;
- jälgib regionaalarengu hetkeolukorda ja arenguid juurprobleemide lõikes ning strateegia „Eesti 2035“ arengusihtide suunas liikumist regionaalse tasakaalustatuse vaatenurgast;
- koondab 4 järgneva aastaks ja seire käigus perioodiliselt uuendatavasse rakendusplaani olulisemad valdkonnapoliitika tegevused, millel on arvestatav mõju regionaalse arengu juurprobleemide lahendamisele, täpsustab nende oodatavad väljundid juurprobleemide leevendamisel ning jälgib ühtlasi nende tegevuste elluviimist.

Tabel 26. Ida-Virumaa arengunäitajad regionaalse arengu tegevuskavas väljatoodud „Eesti 2035“ seiremõõdikutele

<i>"Eesti 2035" strateegilised sihid</i>	<i>Regionaalse arengu juurprobleemid Piirkondade vaheline ebavõrdsus ...</i>	<i>"Eesti 2035" seiremõõdikud või lisamõõdikud (kaldkirjas)</i>	<i>Eesti keskmine</i>	<i>Ida-Viru maakonna arengunäitajad</i>
Eestis elavad arukad, terved ja tervist hoidvad inimesed, kus inimeste teadmised ja oskused viiakse kokku tööturu vajadustega ja luuakse võrdsed võimalused tööturul; tagatakse tööturu regionaalne tasakaalustatus; on tervist hoidvad inimesed ja keskkond.	(1) inimeste töö- ja tööalastes eneseteostusvõimalustes	töøjõus osalemise määr (15- kuni 74-aastased);	72% (2020)	62% (2020)
	(2) inimeste sissetulekutes ja vaesuses	suhtelise vaesuse määr	21% (2020)	31% (2020)
		leibkonnaliikme netosissetulek kuus	848 eurot (2020)	678 eurot (2020)
	(3) inimeste tervises ja tervena elatud eluajast	ülemäärase kehakaaluga inimeste osatähtsus (16-64 aastased)	52% (2020)	54,6% (2022) ²⁰

²⁰ https://www.terviseinfo.ee/images/Ida-Virumaa_tervise_ja_healu_ulevaade_2022.pdf

		16+ aastaste hea/väga hea tervise-seisundiga elanike osakaal	58% (2021)	<u>40,6% (2021)</u> ²¹
		rahulolu välisõhu kvaliteediga	83% (2020)	61% (2020)
Eesti ühiskond on hooliv, koostöömeelne ja avatud, kus igaühel on võrdne võimalus eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks, sõltumata elukohast.	(4) inimeste ühiskonnaelus osalemise ning vaba aja ja haridusega seotud eneseteostuse võimalustes	vähemalt 15-aastaste osalemine kultuurielus	74% (2020)	61% (2020)
		vabatahtlikus tegevuses osalemise määr	49% (2018)	51% (2018) ²²
		kolmanda taseme haridusega 25-kuni 34-aastaste osatähtsus	39% (2021)	24% (2021)

²¹ https://www.terviseinfo.ee/images/Ida-Virumaa_tervise_ja_headolu_ulevaade_2022.pdf

²² <https://vabatahtlikud.ee/wp-content/uploads/2015/04/Vabatahtlikus-tegevuses-osalemise-uuring-2018.pdf>

		rahulolu kaasamisega KOV arengu kavandamisse	53% (2021)	29% (2021)
Eestis on kõigi vajadusi arvestav, kvaliteetne ja turvaline Elukeskkond, kus tagatakse piirkondlikult tasakaalustatud ruumiline areng ning rahvastiku muutustega, ühiskonna vajaduste ja keskkonnanahoiuga arvestavad ruumilahendused ja ligipääsetavus.	(5) liikumisvõimalustes ja ühendustes	rahulolu bussi-ühendustega kohalike tõmbe-keskustega	3.0 hindepalli (2018)	3.1 hindepalli (2018)
		lairiba interneti-ühendusega leibkondade osatähtsus	91% (2021)	88% (2021)
		rahulolu ühistransporditeenusega	66% (2020)	62% (2020)
	(6) inimeste igapäeva elutingimustes	kodu ümbruskonda turvaliseks pidavate inimeste osatähtsus	95% (2018)	Kirde-Eesti 92% (2018)
		elukeskkonnaga rahulolu	85% (2020)	70% (2020)
		leibkondade osatähtsus, mille eluruumis on jooksev soe vesi	93% (2020)	81% (2020)
	Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja	(7) ettevõtete konkurentsivõimes ja ligipääsus kapitalile	SKT hõivatu kohta võrreldes EL27 keskmisega	72% (2020)

vastutus-tundlik, pakkudes ettevõtlusele arenguvõimalusi kõigis piirkondades; kus piirkondlike lõhede vähendamiseks kiirendatakse majanduse struktuurseid muutuseid väljaspool Harjumaad; suurendatakse Eesti ja selle piirkondade majandusele oluliste ettevõtlusvaldkondade võimekust koostöös ettevõtete ja teadustasutustega; kohalike ressursside väärindamine on kasvanud.		ettevõtete (20+ hõivatuga) lisandväärtus ettevõtte kohta	2290 (tuhat eurot) (2017)	3060 (tuhat eurot) (2017)
		Ettevõtlusaktiivsus (ettevõtete arv 1000 elaniku kohta)	95 (2021)	36 (2021)
		kaupade ja teenuste eksport ettevõtte kohta	211 (tuhat eurot) (2021)	177 (tuhat eurot) (2021)
	(8) ettevõtetele vajalike oskustega tööjõu kättesaadavuses	eri- või kutseharidusega täiskasvanute osatähtsus	70% (2021)	75% (2021)
		25- kuni 64-aastaste elukestvas õppes osalemine viimase 4 nädala jooksul	20% (2019)	Kirde-Eesti 16% (2019)
Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik, kus avalikud	(9) KOVde finants-, haldus- ja teenuste osutamise võimekuses	rahulolu KOV teenuste osutamisega	67% (2020)	57% (2020)

teenused on kvaliteetsed ja kättesaadavad, sõltumata elukohast; korrastatakse KOV ja riigi vastutuse jaotust; suurendatakse KOV-üksuste rolli detsentraliseerimise ja piirkondliku koostöö edendamiseks.		rahulolu kohaliku omavalitsuse juhtimisega oma elukohas	65% (2020)	40% (2020)
		rahulolu kohaliku omavalitsuse üldise arengusuunaga	65% (2020)	40% (2020)
	(10) KOVde arenguväljavaadetes rände ja elanike arvu muutustega seoses	rahvaarvu muutuse kordaja 2018.a suhtes	99% (2022)	92% (2022)

Seotud arengukavade loetelu ja seose kirjeldus:

- **Eesti 2035** - maakonna arengustrateegias väljatoodud eesmärgid, visioonid ja arengusuunad on täielikult kooskõlas "Eesti 2035" pikaajalises arengustrateegias kehtestatud sihtidega. Ida-Virumaa edendamisel võetakse arvesse nii kohalikke kui ülemaailmseid trende ja arenguvajadusi.
- **Üleriigiline planeering „Eesti 2030+“** – maakonna arengustrateegia toetab planeeringu visiooni ning peamisi arengueesmärke, sealhulgas elukeskkonna, heade ja mugavate liikumisvõimaluste ning sidusa ruumistruktuuri hoidmist ja parendamist. Samuti haakuvad planeeringus kehtestatud tasakaalustatud ja kestliku arengu ning rohevõrgustikuga seotud seisukohad maakonna arengueesmärkidega.
- **Eesti säästva arengu riiklik strateegia "Säästev Eesti 21"** – maakonna arengustrateegia seab sihiks rahvakultuuri viljelejate arvu säilitamist ja vähest kasvu vananeva ning väheneva rahvastiku tingimustes, inimeste heaolu kasvu võimaluste mitmekesistamise, elukeskkonna kvaliteedi parandamise ning majandusliku heaolu kaudu.
- **Heaolu Arengukava 2016-2023** – maakonna arengustrateegia eesmärgid on suunatud Ida-Virumaa elanike heaolu kasvatamisele elukeskkonna kvaliteedi paranemise, mitmekesiste teenuste pakkumise ning majandusliku toimetuleku parandamise (teenuste valiku ja kvaliteedi kasvatamine haridus- ja sotsiaalvaldkonnas, keskmise brutotootasu kasvatamine, tööhõive määra kasvatamine) kaudu.
- **Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035** – maakonna arengustrateegia eesmärgid toetavad tööhõive määra kasvatamist ning ettevõtete lisandväärtuse (tootlikkus) ja ettevõtlusaktiivsuse kasvu. Samuti soovitakse arendada tehnilist ja loodusteaduslikku huviharidust ettevõtete ja huviharidusasutuste vahelise koostöö kaudu.
- **Noortevaldkonna arengukava 2021-2035**– arengustrateegias on noorsootöö valdkond kajastatud eraldi eesmärgi tasemel, mis on suunatud noortele mõeldud teenuste mitmekesistamisele, kvaliteedi kasvule ning kättesaadavuse parandamisele ja mille eesmärgid haakuvad noortevaldkonna arengukava eesmärkidega.

- **Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021–2035** – maakonna arengustrateegia eesmärgid haakuvad Transpordi arengukava 2021-2035 eesmärkidega, mis on suunatud inimeste ja kaupade kiirematele ja parematele ning mitmekesisematele liikumisvõimalustele ja ühistranspordisüsteemi arendamisele.
- **Turismiprogramm 2021-2024** - maakonna arengustrateegia turismivaldkonna üldeesmärk saada aastaks 2030+ Tallinna järel esimeseks turismiühikohaks Eestis on kooskõlas turismiprogrammis väljatoodud alaeesmärkidega. Turismivaldkonna arengusuunad keskenduvad konkurentsivõimelise ja mitmekesise turismiettevõtluse toetamisele.
- **Eesti digiühiskond 2030** – maakonna arengustrateegia haakub „Eesti infoühiskonna arengukava 2030“ eesmärkidega, mis keskendub kõrghariduse arendamisele (sh IKT) maakonnas ning suurema lisandväärtusega ettevõtluse toetamisele (mis on IKT mahukam). Samuti on võetud arengusuunaks terve maakonna elanikkonna digipädevuse arendamine.
- **Rahvastiku tervise arengukava 2020-2030** – maakonna arengustrateegia toetab arengukava eesmärkide saavutamist maakonna rahvatervisega seonduvate eesmärkide ning mõõdikute kaudu (tervena elatud aastad, tervise enesehinnang, kättesaadavate tervishoiuteenuste loend ja asjakohasus, oodatav eluiga).
- **Siseturvalisuse arengukava 2020-2030** - maakonna arengustrateegia toetab eesmärki tõsta kohalike inimeste teadlikkust võimalikest kriisidest ning valmisolekut nendega toime tulla. Samuti säilitatakse ohutu elukeskkond ja turvaliste kogukondadega ühiskond, kus inimesed tunnevad ennast kaitstuna ja turvaliselt. Turvariskide märkamise ja nendega tegelemine on tõhus ning reageerimine kiire.
- **Sidusa Eesti Arengukava 2030 (sidusus, kaasamine, lõimumine)** - maakonna arengustrateegia toetab noorte, vabatahtlike, ettevõtjate ja investorite kaasamist, et tõsta maakonna üldist heaolu ja kogukonna sidusust seeläbi järgides antud arengukava põhieesmärke.
- **Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030** - maakonna arengustrateegia üheks põhieesmärgiks on luua Ida-Virumaale soodsad võimalused ettevõtlusega tegelemiseks, et mitmekesistada maakonna ettevõtlust ning vähendada piirkonna sõltuvust ühest tööstusharust, mis võib tulevikus avada tee põllumajanduse valdkonna kasvamiseks. Samuti aitab maakonna tasakaalustatud areng ja rohepöörde suund kaasa looduskeskkonna ja muldade seisundi paranemisele, toiduohutusele ning puhta keskkonna ja liigilise mitmekesisuse säilimisele.
- **Kultuuri arengukava 2021-2030** - maakonna arengukava eesmärk arendada mitmekesist ja äriliselt edukat loomemajanduse klastrit maakonna kultuuripotentsiaali ärakasutamise ja filmivaldkonna arendamise kaudu on kooskõlas kultuuri arengukava põhieesmärkidega.
- **Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035** - maakonna arengukava eesmärk hoida ja tõsta hetke hariduse kvaliteeti, et tagada inimestele teadmised ja oskused, mille abil teostada ennast muutavas maailmas ning toetada heaolu kasvu ja säästvat arengut on kooskõlas haridusvaldkonna arengukava üldeesmärgiga. Rohepöörde edukas elluviimine sõltub kohalike üli- ja kõrgkoolide ning kutseharidusasutuste heast koostööst ettevõtluskogukonnaga.
- **Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030** - maakonna arengukava eesmärk muuta Ida-Virumaa põhiliseks rohepöörde eestvedajaks Eestis toetab arengukava eesmärki suurendada Eesti riigi regionaalse ja kohaliku tasandi valmidust ja võimet kohaneda kliimamuutuste mõjudega.
- **Eesti keele arengukava 2021-2035** - maakonna arengukava eesmärk tekitada olukord, kus elukondlik ja ettevõtluspõhine keelekeskkond ei ole inimestele, kes vene keelt ei valda, takistuseks Ida-Virumaale tööle ja elama asumiseks, järgib Eesti keele arengukava eesmärki,

mille kohaselt peab olema kõigil ja igal pool võimalus ja õigus kasutada eesti keelt. Veel soovitakse tõsta õpetajate eesti keele oskuse taset ja tõsta tööjõu kvalifikatsiooni, pakkudes ettevõtluspõhiseid riigikeele kursusi.

- **Energiamajanduse arengukava aastani 2030** - maakonna arengukava eesmärk asendada Ida-Virumaa põlevkivil põhineva energia- ja kütusetootmise sotsiaalmajanduslik mudel kliimaneutraalse majandusmudeliga on kooskõlas Eesti energiamajanduse visiooniga muuta riik Põhja-Balti energiaturul moodsaid ja keskkonnasõbralikke tehnoloogiaid kasutavaks energiat eksportivaks riigiks.
- **Ida-Viru programm** – Vabariigi Valitsuse riigipoolne Ida-Virumaal elluviidavate tegevuste kava

V Õiglase üleminek

Rohepöörde käigus põlevkivisektori kokku tõmbumisest tulenevaid negatiivseid sotsiaalmajanduslikke mõjusid leevendatakse EL õiglase ülemineku mehhanismi toel. ÕÜ tegevuspiirkond on Ida-Virumaa. Õiglase üleminek loob head eeldused maakonna majanduse mitmekesistamiseks. Õiglase ülemineku protsessi toetab rahaliselt ka Euroopa Liit.

Õiglase ülemineku regionaalset ülesehitust kirjeldab dokument „Ida-Virumaa Õiglase Ülemineku põhijooned“.

Õiglase ülemineku protsessi kirjeldab dokument „Õiglase ülemineku territoriaalne kava“, mis on leitav veebilehelt:

<https://www.rahandusministeerium.ee/et/eesmargidtegevused/regionaalareng-ja-poliitika/ida-viru-ja-kagu-eesi#Ida-Viru%20%C3%B5iglase%20%C3%BCleminek%20ning%20tegevuskava>

Läbirääkimiste protsessis on EL õiglase ülemineku mehhanismi kavandatud järgmised meetmed:

- Ida-Viru tööstuse investeeringute toetus;
- Ida-Viru ettevõtluse teadmismahukuse kasvatamise toetus;
- ettevõtluse mitmekesistamise tugiteenused;
- väikeettevõtluse toetus;
- töölt-töole liikumise ning töötajate ümberprofileerimise toetused põlevkivisektori töötajatele;
- Ida-Viru täiendkoolituse mahu suurendamine ning uute tasemeõppe õppekavade arendamine ja käivitamine kutse- ja kõrghariduses;
- kaugkütte lahti sidumine põlevkivist;
- põlevkivi kaevandamise ja töötlemisega seotud keskkonnaprobleemide lahendamine ja tervisekahjude vähendamine;
- ühiskondlikku muutust toetavate sotsiaal- ja terviseteenuste arendamine;
- omavalitsuste ja keskvalitsuse investeeringud sotsiaalse sidususe suurendamiseks;
- piirkondlike algatuste toetus õiglaseks üleminekuks.

VI Strateegiaprotsessi kaasamise kirjeldus

Ida-Viru maakonna arengustrateegia koostamine toimus erinevate maakonna huvigruppide osaluse ning Ida-Virumaa Omavalitsuste Liidu (IVOL)eestvedamisel.

Maakonna arengustrateegia muutmiseks, ellu viimiseks ja seire korraldamiseks on IVOL üldkogu poolt moodustatud töörühm ja seirekomitee. Muudetud strateegia võetakse vastu Ida-Virumaa Omavalitsuste Liidu üldkogul, mis koondab endas esindajaid kõigist maakonna kohalikest omavalitsutest. Vastu võetud strateegia esitatakse maakonna kohalike omavalitsuste volikogudele heakskiitmiseks.

IVOL üldkogule formuleerib ettepanekud maakonna arengustrateegia töörühm, kuhu on kaasatud lisaks maakonna KOV arendusvaldkonna juhtidele/töötajatele ka muud olulised maakonna arendusvaldkonna partnerid – Taltech Virumaa kolledž, Tartu Ülikooli Narva kolledž, Ida-Viru Kutsehariduskeskus, Ida-Viru Investeeringute Agentuur, Ida-Viru Ettevõtluskeskus, maakonnas tegutsevad LEADER tegevusgruppid, Rahandusministeeriumi Virumaa piirkonna juht ja Töötukassa Ida-Virumaa piirkonna juht.

Ettevõtjate poolset nägemust koondab maakonnas Eesti Kaubandus- Tööstuskoja Jõhvi esindus, kes oli tihedalt kaasatud kogu protsessi lõikes. Eesti Kaubandus- Tööstuskoja Jõhvi esindus koondas arengustrateegiasse sisendit väikeettevõtjate fookusgruppidest Narvas ja Jõhvis – vastavalt siis Narva piirkonna ja maakonna läänepoolse piirkonna ettevõtjad.

Kuna maakonna arengustrateegia on osaliselt ka aluseks Õiglase Ülemineku tegevuskava koostamiseks, siis on maakonna arengustrateegia protsessi integreeritud ka maakondlik Õiglase Ülemineku platvorm, kuhu kuuluvad erinevad põlevkivisektoriga seotud ettevõtted, ametiühingud, haridusasutused, maakondlikud arendusorganisatsioonid, kohaliku omavalitsused jt. arenduspartnerid.

Maakonna arengustrateegiasse kaasati ülikoolide praktikante ja tudengeid. Tartu ülikooli geograafiatudengid viisid läbi kolm fookusgruppi noortega: eestikeelsed Ida-Virumaal elavad noored, venekeelsed Ida-Virumaal elavad noored, Ida-Virumaalt pärit, kuid enam mitte maakonnas elavad noored. Samuti kaasati Tartu Ülikooli Sotsiaalteaduskonna magistrande arengustrateegia sotsiaalvaldkonna eesmärkide jaoks kohapealse sisendi kogumisse ja eesmärkide väljatöötamisse.

Maakonna arenguvisioni ja strateegiliste eesmärkide väljatöötamisse kaasati laialdane erinevate partnerite hulk maakonnast ja väljastpoolt (78 osalejat) sh. ametiühingorganisatsioonid, üleriigilised ettevõtjate ühendused, KOV-d, keskkonnaorganisatsioonid, erinevad ministeeriumid, üli- ja kõrgkoolid, kutsehariduskeskus, Riigikogu, arendusvaldkonna eksperdid, erakondade esindajad, Töötukassa, LEADER, kolmanda sektori esindajad, maakondlikud arendusorganisatsioonid.

Arengukava alamvaldkondade väljatöötamiseks moodustati töögruppid, mis erinevatelt sihtgruppidele kogutud sisendi alusel töötasid välja olulised tegevussuunad.

Kord aastas viiakse läbi maakonna arengustrateegia konverents, kus osaleb reeglina ca 50 inimest erinevatest sektoritest.

Arengustrateegia tekst avalikustatakse ivol.ee kodulehel ja sellele viidatakse KOV-kodulehtedel, et kõigil oleks võimalus esitada arengustrateegiasse oma ettepanekuid.

Strateegiaprotsessi tugib seirekomitee, mille töös osalevad arendusvaldkonna tunnustatud eksperdid Rivo Noorkõiv, Mihkel Laan ja Uku Varblane.

Strateegia visuaalne kokkuvõte

